

Sametingets årsmelding 2014

Vedtatt 5.3.2015

Sak 007/15

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Kárásjohka
+47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.sametinget.no
Sametinget 2015

Foto: Kenneth Hætta, side 6, 17, Ørjan Bertelsen/Riddu Riddu, side 21, NRK, side 32

Øvrige foto: Sametinget

Tegningene på side 16 er laget av Maren Uthaug

Plakatene på side 30 er laget av klasse 2A ved Karasjok barneskole og klasse 6B ved Gyllenberg skole i Tromsø

Innhold

1 INNLEDNING	6
2 SAMETINGETS RAMMEBETINGELSER.....	7
2.1 SAMETINGET SOM ARBEIDSGIVER.....	9
2.2 DOKUMENTFLYT	10
2.3 BESØKENDE I SAMETINGET	11
2.4 KONSULTASJONSAVTALEN MELLOM STATLIGE MYNDIGHETER OG SAMETINGET	11
2.5 BUDSJETTPROSEDYRER.....	12
3 SPRÅK.....	13
3.1 ANSVAR OG RAMMEBETINGELSER.....	13
3.1.1 SAMETINGET HAR ANSVAR FOR UTVIKLING AV SAMISK SPRÅK.....	13
3.2 SPRÅKBRUKERE	13
3.2.1 STIPEND FOR ELEVER I VIDEREGÅENDE SKOLE	13
3.2.2 SPRÅKFAGLIG UTVIKLING	13
3.3 BRUKEN AV SAMISK SPRÅK.....	15
3.3.1 BEVISSTGJØRING OM SAMISK SPRÅK.....	15
3.3.2 FORVALTNINGSOMRÅDET FOR SAMISK SPRÅK.....	15
4 KULTUR.....	19
4.1 ET TYDELIGERE ANSVAR FOR SAMISK KULTUR.....	19
4.1.1 SAMISK KULTUR HAR EN NATURLIG OG VIKTIG PLESS I REGJERINGENS GENERELLE OG OVERORDNEDE KULTURPOLITIKK	19
4.1.2 REGIONALE OG LOKALE MYNDIGHETER BIDRAR TIL FELLES UTVIKLING AV SAMISK KUNST, KULTURLIV OG SAMISKE KULTURINSTITUSJONER.....	19
4.2 GODE RAMMEVILKÅR FOR SAMISKE KUNSTNERE	19
4.2.2 FREMME KVALITATIVT GOD LITTERATUR SOM ER TILGJENGELIG PÅ SAMISK	20
4.3 SAMISKE KULTURINSTITUSJONER SOM ARENA FOR FORMIDLING OG OPPLEVELSE AV SAMISK KULTUR.....	20
4.3.1 FAGLIG STERKE SAMISKE KULTURINSTITUSJONER.....	20
4.4 SAMISK IDRETT	23
4.4.1 ET BREDT OG GODT IDRETTSTILBUD FOR DEN SAMISKE BEFOLKNINGEN.....	23
4.5 SAMISKE MEDIER.....	24
4.5.1 BYGGE OPP OG UTVIKLE SAMISKE MEDIER SOM BIDRAG TIL SAMFUNNSENGASJEMENT	24
5 BIBLIOTEK	25
5.1 FORMIDLINGSVIRKSOMHET	25
5.1.1 BOKBUSSENER.....	25
5.1.2 SAMETINGETS BIBLIOTEK.....	25
5.2 BIBLIOTEKUTVIKLING.....	26
6 KUNNSKAP	27
6.1 BARNEHAGE	27
6.1.1 INNHOLDET I BARNEHAGEN.....	27
6.1.2 SPRÅKSTIMULERING I BARNEHAGEN	27
6.1.3 SPRÅKBADMODELLER	28
6.1.4 PEDAGOGISK MATERIELL OG LEKER.....	28
6.1.5 SAMARBEID OG SAMMENHENG MELLOM HJEM, BARNEHAGE OG SKOLE.....	28
6.2 GRUNNOPPLÆRING	28
6.2.1 DEN SAMISKE SKOLENS INNHOLD OG VERDIGRUNNLAG	28
6.2.2 DEN SAMISKE ELEVENES RETTIGHETER OG LÆRINGSMILJØ	30

6.2.3 DE LOVMESSIGE OG STRUKTURELLE RAMMENE FOR OPPLÆRING.....	31
6.2.4 SAMETINGETS ROLLE OG MYNDIGHET	31
6.3 HØYERE UTDANNING OG FORSKNING.....	32
6.3.1 REKRUTTERING TIL HØYERE UTDANNING OG FORSKNING.....	32
6.3.3 SAMISK FORSKNING.....	34
7 HELSE OG SOSIAL.....	35
7.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER I 2014.....	35
7.2 EN LIKEVERDIG HELSE- OG SOSIALTJENESTE	35
7.2.1 SAMISKE PASIENTERS RETTIGHETER OG BEHOV TIL EN LIKEVERDIG HELSE OG SOSIALTJENESTE BLIR IVARETATT	35
7.2.2 ØKT KUNNSKAP OM SAMISKE PASIENTERS BEHOV INNEN HELSE- OG SOSIALTJENESTER PÅ ALLE NIVÅ.	36
7.2.3 SPESIALISTHELSETJENESTETILBUD TIL SAMISKE PASIENTER	36
7.2.4 SPRÅKLIG OG KULTURELT TILPASSET HELSE OG OMSORGSTJENESTE TIL SAMISKE PASIENTER I KOMMUNENE	37
7.3 EN LIKEVERDIG BARNEVERNTJENESTE.....	37
7.4 EN LIKEVERDIG NØDMELDINGSTJENESTE.....	37
7.5 LIKEVERDIGE SONINGSFORHOLD FOR SAMISKE INNSATTE	37
8 AREALER OG MILJØ	38
8.1 RAMMEBETINGELSER.....	38
8.1.1 PROTECT SÁPMI	38
8.2 FORVALTNING AV AREALER.....	38
8.2.1 KOMMUNEPLANENS AREALDEL FOR BODØ KOMMUNE 2014-2026.....	39
8.2.2 KOMMUNEDELPLANEN BYPLAN SORTLAND, BLÅBYEN 2014 - 2026.....	39
8.2.3 KYSTSONE I TRADISJONELLE SAMISKE OMRÅDER.....	39
8.3 NATURRESSURSER.....	39
8.3.1 OPPFØLGING AV KONSESJONSSAKER	39
8.3.2 MINERALVIRKSOMHET I SAMISKE OMRÅDER.....	39
8.3.3 OPPFØLGING AV FINNMARKSLOVEN.....	40
8.3.4 VÅRJAKT PÅ ENDER	40
8.4 NATURMANGFOLD.....	41
8.5 SAMERETTSUTVALGET	41
8.5.1 PRIVATISERING OG ARRONDERINGSSALG AV SKOGER STATSKOG DISPONERER.....	41
8.5.2 FORENKLING AV UTMARKSFORVALTNINGEN	42
8.5.3 ENDRING AV MOTORFERDSELLOVEN	42
9 KULTURMINNEVERN	43
9.1 RAMMEBETINGELSER FOR SAMISK KULTURMINNEVERN.....	43
9.1.1 DET SAMISKE PERSPEKTIVET I NASJONALT OG REGIONALT KULTURMINNEVERN	44
9.1.2 EN EFFEKTIV OG SMIDIG FORVALTNING AV SAMISKE KULTURMINNER.....	44
9.2 FORVALTNING AV SAMISKE KULTURMINNER	44
9.2.1 FUNKSJONELL OG FORUTSIGBAR FORVALTNING ETTER KULTURMINNELOVEN OG PLAN- OG BYGNINGSLOVEN	44
9.2.2 REGISTRERING OG IDENTIFISERING AV SAMISKE BYGNINGER	46
9.2.3 KULTURMILJØET SKOLTEBYEN	46
9.3 SYNLIGGJØRING AV KULTURMINNER.....	47
9.3.1 SAMISKE KULTURMINNER BRUKES FOR Å DOKUMENTERE KUNNSKAP OM TILPASSING TIL RESSURSER OG LANDSKAP.....	47
9.3.2 SAMETINGET ER HOVEDAKTØR I FORMIDLINGEN AV DEN SAMISKE KULTURARVEN.....	47
10 NÆRING	48
10.1 RAMMEBETINGELSER I PRIMÆRNÆRINGER.....	48
10.1.1 MARINE NÆRINGER.....	48
10.1.2 JORDBRUK	49

10.1.3 REINDRIFT	49
10.1.4 ROVVILT	50
10.2 ATTRAKTIVE LOKALSAMFUNN	51
10.3 KULTURNÆRINGER	51
10.3.1 DUODJI	51
10.4 VERDISKAPING OG NYETABLERINGER	52
11 REGIONALUTVIKLING	55
11.1 SAMARBEIDSAVTALENE MED FYLKESKOMMUNENE	55
11.2 SAMARBEIDSAVTALENE MED KOMMUNENE	56
11.3 KOMMUNEREFORMEN	56
11.4 INTERREG 2014 - 2020	57
12 SAMISK SAMARBEID OG INTERNASJONALT ARBEID	58
12.1 INTERNASJONALT ARBEID	58
12.1.1 FNS VERDENSKONFERANSE OM URFOLK	58
12.1.2 VERDENSKONFERANSENS SLUTTDOKUMENT	58
12.1.3 RAPPORTERING PÅ ILO KONVENSJONEN NR. 169 OM URFOLK OG STAMMEFOLK I SELVSTENDIGE STATER	58
12.2 SAMISK SAMARBEID	60
12.2.1 SAMISK PARLAMENTARISK RÅD	60
12.2.2 BARENTSSAMARBEIDET	60
12.2.3 NORDISK SAMEKONVENSJON	60
12.2.4 ARKTISK RÅD	60
12.2.5 NORDOMRÅDEPOLITIKK	61
13 LIKESTILLING	62
13.1.1 SAMISKE LIKESTILLINGSORGANISASJONER	62
13.1.2 VOLD I NÆRE RELASJONER	62
13.1.3 DELTAKELSE PÅ FNS KVINNEKOMMISJON	63
14 AVKASTNING AV SAMEFOLKETS FOND	64
15 POLITISK NIVÅ	65
15.1 SAMETINGSRÅDET	65
15.2 SAMETINGETS KOMITÉ- OG PLENUMSSAMLINGER	65
15.3 SAMETINGETS KLAGENEMND FOR TILSKUDDSSAKER	65
15.4 VIKTIGE MARKERINGER I SAMETINGET	65
15.5 SAMETINGETS UNGDOMSPOLITISKE UTVALG, SUPU	65
15.6 SAMETINGETS ELDRERÅD	66

1 Innledning

2014 har vært et begivenhetsrikt år. Vi har feiret Sametingets 25-årsjubileum og vi har deltatt i markeringene i anledning 200-årsjubileet for Grunnloven.

I september var jeg en av innleiderne under åpningen av FNs generalforsamlings verdenskonferanse om urfolks rettigheter. Verdenskonferansen vedtok et sluttokument der statene bekrefter vilje og ønske om å implementere FNs erklæring om urfolks rettigheter både på internasjonalt og nasjonalt nivå. Dette er et godt grunnlag for videre arbeid med urfolks rettigheter.

I mai møtte jeg HH Dalai Lama i Oslo. Tibetanerne og samene har felles sak i arbeidet med å styrke folkenes og menneskenes rett til frihet og beskyttelse for sin kultur og sitt samfunnsliv. Det var også hovedtema for samtalen med HH Dalai Lama.

De samiske språkene er en av de viktigste bærebjelkene i det samiske samfunnet. I 2014 ble det nedsatt et offentlig utvalg som skal gå gjennom gjeldende ordninger, tiltak og regelverk for de samiske språkene i Norge. Vi har store forventninger til dette utvalget.

Vern og forvaltning av samiske kulturminner utgjør en stor del av vår virksomhet. Våre fagfolk på området gjennomfører årlig befaringer og registreringer over et område som strekker seg over 134 kommuner fra Hedmark i sør til Finnmark i nord. Bygningsvernprosjektet inngår i dette arbeidet. I samarbeid med Riksantikvaren registrerer vi samiske bygninger fra før 1925. Dette er et unikt prosjekt som gir oss viktig kunnskap.

Dette er bare noen smakebiter på Sametingets omfattende virksomhet. I denne årsmeldinga presenterer vi vår aktivitet i 2014. Her vil du finne oppfølgingen av hovedmålene og delmålene for de enkelte fagområdene og bruken av virkemidlene i budsjettet for 2014.

Aili Keskitalo
Sametingspresident

2 Sametingets rammebetingelser

I Sametingets reviderte budsjett 2014 ble det foretatt en inndekning på totalt kr 6 969 773.

I denne sammenheng prioriterte Sametinget å redusere

- de største søkerbaserte tilskuddsordningene.
- de ordningene som hadde det største overforbruket i 2013.
- prosjekter i egen regi som ikke var igangsatt.
- utviklingstilskuddet til kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk.

På drift politisk nivå valgte Sametinget å slå komité- og plenumsukene i november og desember sammen til en uke, istedenfor som planlagt over to uker. Videre ble midler til komitéreiser og deltakelse på seminarer og konferanser for fagkomitéene stoppet. Totalt viser driftskostnader på politisk nivå for 2014 en reduksjon på ca. 700 000 i forhold til 2013.

Driftsutgifter administrativt nivå ble i revidert budsjett 2014 redusert med kr 1 000 000.

Administrasjonen valgte å prioritere disse kostnadsreducerende tiltakene:

- Det ble ikke arrangert personalseminar i 2014.
- Vi reduserte utgiftene til tolking/oversettelse.
- Mindre investeringer.

Bokførte bevilgninger til Sametinget for 2014 er på kr 421 268 000. I forhold til foregående år gir dette en økning på kr 11 374 000 eller 2,8 %. Fordelingen av bevilgningen fra de ulike departementene er som følger:

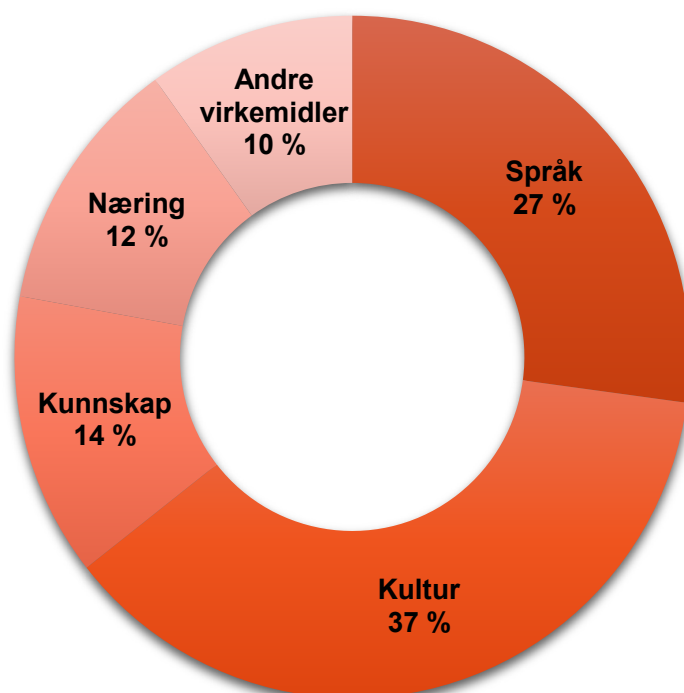
	2013	2014	Avvik	i %
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartement	260 560 000	266 540 000	5 980 000	2,3 %
Kunnskapsdepartementet	38 723 000	39 043 000	320 000	0,8 %
Kunnskapsdepartementet	14 647 000	15 160 000	513 000	3,5 %
Miljøverndepartementet	3 195 000	3 307 000	112 000	3,5 %
Kulturdepartementet	73 402 000	77 952 000	4 550 000	6,2 %
Helse- og omsorgsdepartementet	6 036 000	5 247 000	-789 000	-13,1 %
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
Landbruks- og matdepartementet	6 000 000	6 000 000	0	0,0 %
Olje- og energidepartementet	331 000	1 019 000	688 000	207,9 %
Utenriksdepartementet	6 000 000	1 000 000	-5 000 000	-83,3 %
Sum	409 894 000	416 268 000	6 374 000	1,6 %
Samefolkets fond	0	5 000 000	-5 000 000	-
Sum	409 894 000	421 268 000	11 374 000	2,8 %

Forbruket av virkemidlene fordelt seg på følgende områder:

	2013	2014	Avvik	i %
Kultur	94 370 852	104 115 013	9 744 161	10,3 %
Språk	73 326 708	75 823 916	2 497 207	3,4 %
Kunnskap	45 509 304	37 603 803	-7 905 501	-17,4 %
Næring	35 663 118	34 194 270	-1 468 849	-4,1 %
Andre virkemidler	45 959 946	27 867 863	-18 092 083	-39,4 %
	294 829 929	279 604 864	-15 225 064	-5,2 %

Det er bevilget kr 279 604 864 i virkemidler i 2014. I forhold til den totale bevilgningen fra departementene til Sametinget på kr 421 268 000 utgjør Sametingets bevilgning av virkemidler 64 %.

Forbruk - fordelingen av virkemidlene i 2014

2.1 Sametinget som arbeidsgiver

Per 31.12.2014 var det 141 årsverk i Sametingets administrasjon. Tabellen nedenfor viser utviklingen i antall ansatte fordelt mellom kvinner og menn.

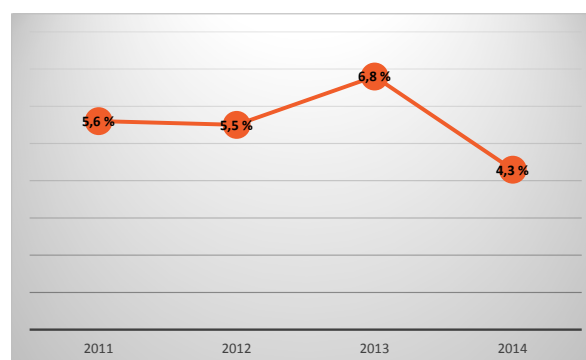
Sametinget gjennomførte en arbeidsmiljøundersøkelse i slutten av 2013. Undersøkelsen konkluderer med at jobbtilfredsheten i Sametinget er relativt høy. Sametinget scorer høyere på stolthet, ambassadørvilje og lojalitet i forhold til med sammenlignbare organisasjoner. Undersøkelsen viser både områder som vi skal bevare og områder som vi må forbedre. I 2014 har vi fulgt opp resultatene fra undersøkelsen. Det er utarbeidet handlingsplaner for å følge opp resultatene fra undersøkelsen.

Partene i Sametinget, arbeidsgiver og tjenestemannsorganisasjonene, har i fellesskap utarbeidet en ny og revidert utgave av Sametingets overordnede personalpolitikk. Her fastlegger Sametinget de mål, prinsipper og verdier som skal gjelde i forholdet mellom de ansatte og virksomheten.

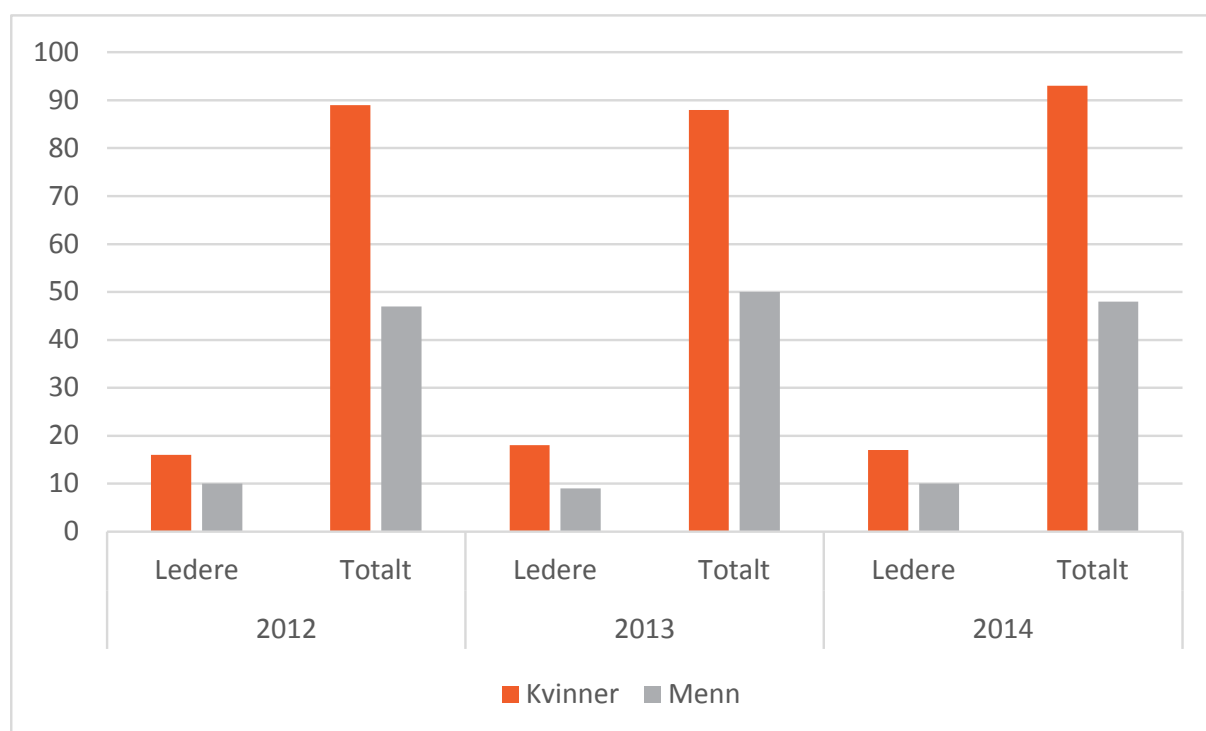
Sametingets personalreglement ble revidert i 2014. I den reviderte versjonen er det foretatt mindre justeringer opp mot sentrale bestemmelser. Sametinget har også i 2014 endret forretningsorden, der myndighet til å tilsette direktør ble flyttet fra Sametinget i plenum til et utvalg på 5 representanter utgått av plenum. Samtidig ble stadfestelsesmyndighet for personalreglementet delegert fra plenum til sametingsrådet. Disse endringene er nå tatt inn i personalreglementet.

Det legemeldte sykefraværet for 2014 er på 4,3 % og Sametinget har som mål at denne ikke skal overstige 5,6 %. Nedenfor vises utviklingen av legemeldt sykefravær for årene 2011 – 2014.

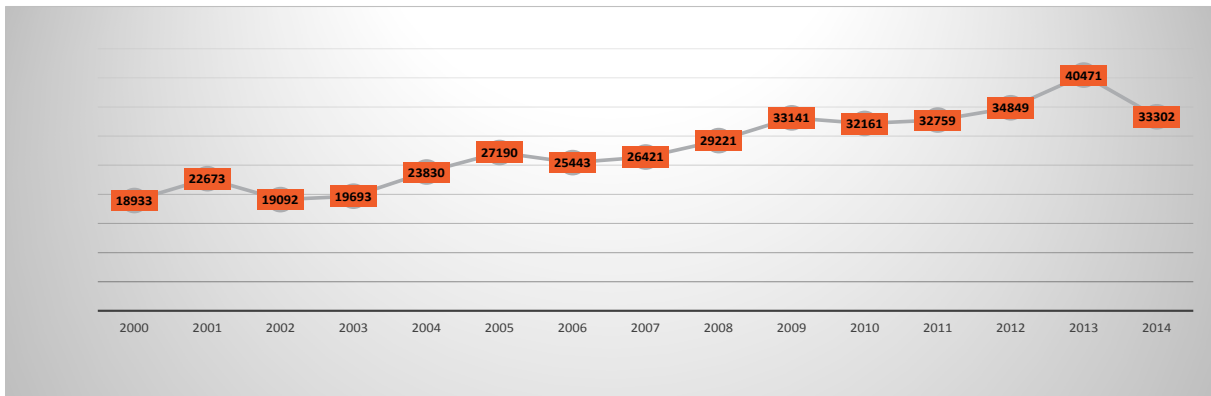
Sykefravær i %, legemeldt

Antall årsverk

2.2 Dokumentflyt

Figuren viser utviklingen i antall inngående og utgående dokumenter i Sametingets arkivsystem. Årene 2001, 2005, 2009 og 2013 er valgår, dette forklarer den store økningen i disse årene.

Sametinget har de siste femten årene hatt gjennomsnittlig vekst på mellom 5 og 10 prosent. Dette gir et bilde av de økte forventningene til Sametinget. Det er et stadig økende behov og interesse for Sametingets tjenester og arbeid.

2.3 Besøkende i Sametinget

Sametinget hadde en rekke besøkende i anledning markeringene av Grunnlovens 200-års jubileum og Sametingets 25-års jubileum. Blant disse var Stortingspresident Olemic Thommessen.

Disse statsrådene har besøkt Sametinget:

- Kommunal- og samordningsminister Jan Tore Sanner,
- Landbruksminister Sylvi Listhaug
- Fiskeriminister Elisabeth Aspaker.
- Olje- og energiminister Tord Lien.

Stortingets familie- og kulturkomite besøkte Sametinget i januar 2014.

Sametinget er en institusjon som får oppmerksomhet langt utenfor Norges grenser. Mange offisielle representanter fra ulike stater og internasjonale organisasjoner besøker Sametinget.

Flere ambassader, med særlig interesse for urfolk og arktisk politikk, sender sine ambassadører til Sametinget. I 2014 har Australias ambassadør til Norge vært på besøk. En delegasjon fra parlamentet i Grønland besøkte Karasjok i september 2014. I tillegg hadde Sametinget besøk av en urfolksdelegasjon fra Peru og UNPFII-medlem Oliver Loode.

I underkant av 5000 personer besøkte Sametinget i 2014, mange av disse som turister.

2.4 Konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget

Sametinget opplever at gjennomføringen av konsultasjonsprosedyrene har styrket samspillet og samarbeidet mellom regjeringen og Sametinget om samepolitikken. Det er Sametingets erfaring at gode konsultasjoner senker konfliktnivået og bidrar til en større legitimitet i det samiske samfunn for beslutninger fattet av statlige myndigheter. Sametinget er glad for at regjeringen i sin politiske plattform så klart har gitt uttrykk for at konsulta-

sjonsordningen skal bevares. Det er imidlertid viktig at konsultasjonsavtalen overholdes av begge parter, og at partene har en felles forståelse av hvordan konsultasjonsavtalen skal utføres i praksis. Det er på dette området vi ser de største utfordringene i samhandlingen mellom Sametinget og statlige myndigheter.

Konsultasjoner er et godt og viktig verktøy som norske myndigheter har høstet internasjonal anerkjennelse for. Det er viktig å understreke at selve plikten til å konsultere har eksistert siden Norge som første stat ratifiserte ILO konvensjon 169 i 1990.

Etter en innkjøringsfase de første årene der vi til tider var uenige i fortolkningen av konsultasjonsprosedyrene har vi etter hvert fått en etablert praksis med de fleste departementer. Vi har i dag mange eksempler på gode og konstruktive konsultasjoner med ulike deler av regjeringsapparatet der Kommunal- og moderniseringsdepartementet spiller en viktig rolle som samordningsdepartement.

Som vist til i Sametingets siste rapport til ILOs ekspertkomite har man imidlertid ikke lyktes med å finne gode nok konsultasjonsprosedyrer innenfor ansvarsområdet til Landbruks- og matdepartementet og med NVE. Dette er fortsatt et problem.

På de fleste områder har det vært en etablert praksis og en gjensidig forståelse av at det er Sametingets forståelse av når det skal konsulteres som skal legges til grunn. Flere saker i den senere tid har imidlertid gitt Sametinget grunn til bekymring, der ulike departementer og statsråder ensidig har nektet Sametinget konsultasjoner i saker som helt klart berører samiske interesser. Dette er klare brudd på både konsultasjonsavtalen og forpliktelsene Norge har etter folkeretten.

Videre har det også vært tilfeller der Sametingets politiske ledelse eller administrasjon har fått muntlige henvendelse om tiltak som allerede er satt i verk i regjeringsapparatet samtidig som disse tiltak har blitt offentliggjort, noe som klart strider mot punktet i konsultasjonsavtalen om

full informasjon på alle stadier av saken. En slik praksis bryter både med konsultasjonsavtalen og folkeretten. Sametinget understreker at konsultasjonsavtalen fremhever et partnerskapsperspektiv og dette underbygges ikke ved ensidige disposisjoner fra regjeringen.

Det er Sametingets erfaring at i de saker det ikke oppnås enighet om eller der det ikke gis et på forhånd fritt informerte samtykke fra Sametinget, har konsultasjonsprosessen vært preget av mangelfull informasjon og sein involvering av Sametinget. I disse sakene har myndighetene fattet en beslutning, eller inntatt et offentlig standpunkt, før konsultasjonene startet eller mens de pågikk. Sametinget mener dette er alvorlige brudd på forpliktelsene som følger av ILO-169 artikkel 6 og 7.

Konsultasjonsplikten etter folkeretten omfatter også Stortinget. Stortinget har tidligere i liten grad praktisert dette. Det er Sametingets vurdering at praktiseringen av samarbeidet mellom Stortinget og Sametinget må videreutvikles for å ivareta folkerettens konsultasjonsplikt i behandlingen av saker som berører samene direkte.

Sametinget håper vi kan enes om at vi i tiden fremover tilstreber god konsultasjonspraksis mellom Sametinget og statlige myndigheter på alle områder som berører samene direkte.

2.5 Budsjettprosedyrer

Sametinget har i møte med finansministeren og kommunal- og moderniseringsministeren i februar 2014 foreslått at alle statens bevilgninger til Sametinget overføres fra dagens ulike fagdepartementer, over i én budsjettpost under Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dialog og prosess knyttet til Sametingets budsjett reduseres dermed til en prosess mellom Sametinget og ansvarlig departement.

Sametinget tok igjen opp saken i det halvårige møtet med statsråd Jan Tore Sanner i desember 2014.

I innstillingen fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Sametingets virksomhet 2013 går det fram at Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil vurdere spørsmålet i samarbeid med Sametinget og aktuelle fagdepartementer. Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, ber om at oppfølging av dette arbeidet blir omtalt i stortingsmeldingen om Sametingets virksomhet for inneværende år.

3 Språk

Hovedmål:

- Flere språkbrukere og økt bruk av språket.

3.1 Ansvar og rammebetingelser

3.1.1 Sametinget har ansvar for utvikling av samisk språk

3.1.1.1 Utredning om samisk språk

Endringer av demografien, organiseringsendringer av offentlige myndigheter og internasjonal rettsutvikling stiller oss overfor behov og krav om bedring av rammebetingelser når det gjelder samisk språk. For å kunne imøtekomme dette, så Sametinget behov for å foreta en utredning som ser på lovverk, tiltak og ordninger for de samiske språkene. Sametinget tok dette opp med regjeringen, noe som resulterte i at regjeringen besluttet å sette ned et offentlig utvalg for utredning om samisk språk. Sametinget og regjeringen har i konsultasjoner blitt enige om et mandat for utvalget. Sametinget har også kommet med forslag til medlemmer til utvalget. Utvalget ble nedsatt i september 2014 og skal levere sin rapport innen 15. februar 2016.

3.1.1.2 Språkpakten

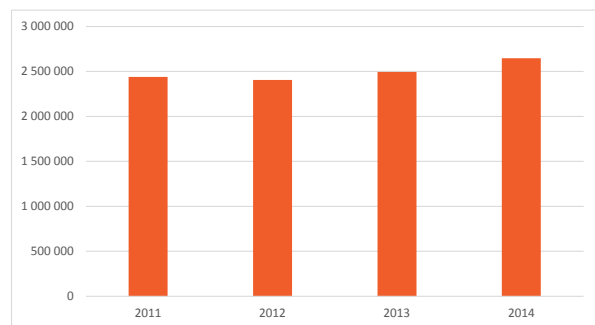
I forbindelse med at regjeringen har sendt sin 6. rapport til Europarådet om statusen for de samiske språkene i henhold til Den europeiske pakten for minoritets- eller regionspråk (språkpakten), har Sametinget sendt en skyggerapport til Europarådet. Det er første gang Sametinget har valgt å sende en slik rapport. Skyggerapporten tar opp at Sametinget mener det er en del uklarheter om statusen til lule- og sørsamisk språk i språkpakten. Disse språkene er ikke beskrevet slik at de har samme status som nordsamisk. Østsamisk er heller ikke nevnt. Dessuten kom Sametinget med en tilrådning om at kvensk språk burde bli omtalt i språkpakten.

3.2 Språkbrukere

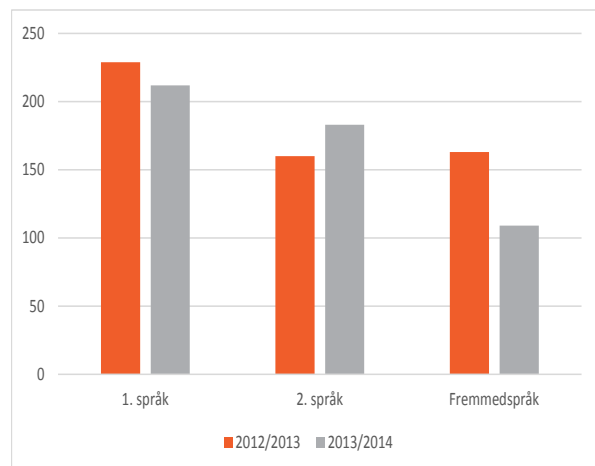
3.2.1 Stipend for elever i videregående skole

Det har vært en liten nedgang i antall søkere til stipend til første- og fremmedspråk i samisk. Det er imidlertid en liten økning av antall søkere til samisk som andrespråk.

Forbruk - stipend til elever med samisk i fagkretsen i videregående skole

Antall søkere fra skoleåret 2012/2013 til 2013/2014:

3.2.2 Språkfaglig utvikling

3.2.2.1 Nordisk samisk språksamarbeid

Sámi Giellagáldus sørsamiske språkseksjon har i 2014 godkjent til sammen 10 nye termlister, totalt 899 nye termer og 144 nye landnavn er godkjent. Lulesamisk språkseksjon har godkjent 392 nye termer. Sáme Giellagáldo har ved hjelp av en språkforsker, kartlagt og utredet lulesamiske substantiver lånt fra svensk/norsk - med spesiell fo-

kus på vokaler. De har arrangert lulesamisk språkseminar hvor tema var om lånord, sammensatte ord og stedsnavn.

Nordsamisk språkseksjon har i 2014 godkjent 29 nye termer og normert 193 navn på stater. Østsamisk språkseksjon har normert 229 finske låneords skrivemåte og 107 forkortelser. Enaresamisk språkseksjon har godkjent 221 nye termer, de har normert finske navns bøyingsmønster, fornyet enaresamisk alfabetisk ordning, normert låneord og noen bøyninger i ord som ender på -is/-es.

Det ble i 2014 utarbeidet nye nettsider for Sámi Giellagáldu, www.giella.org. Menytekstene er på sør-, lule-, nord-, enare- og skoltesamisk, finsk, svensk og norsk. Alle nye termer, normeringer og møteprotokoller er kunngjort på disse nettsidene. I tillegg har Sámi Giellagáldu hatt aktiv språkrøkt og språkrådgivning på sosiale medier: www.facebook.com/SamiGiellagaldu. Denne siden hadde 1190 følgere ("likes") i slutten av 2014.

Prosjektperioden for Sámi Giellagáldu gikk ut 30.6.2014, men Samisk parlamentarisk råd (SPR) vedtok å forlenge arbeidet ut 2014. Samtidig har SPR i 2014 vedtatt å sikre varig finansiering, slik at Sámi Giellagáldu kan bli permanent. Finansieringen er imidlertid ikke på plass enda, men det arbeides videre med dette.

3.2.2.2 Samisk terminologi- og språkutviklingsarbeid

Sametinget har sammen med Divvun og Sámi Giellatekno ved Universitetet i Tromsø lansert en ny digital ordbok, sátni.org – báhko.org – baakoe.org. Denne ordboka erstatter risten.no.

Sametinget holder på med å revidere boka Čállinrávagirji. Boka er et hjelpemiddel for de som skriver på nordsamisk. Den inneholder blant annet råd om rettskriving i nordsamisk. Det skal utgis tre hefter, et som gir råd om skriftlig språk, et som omhandler språkrøkt og et hefte for samiske stedsnavn.

Sametingets arbeid med talesyntese for nordsamisk språk, som ble igangsatt i 2013, går mot slutten, og det ferdige produktet skal presenteres i starten av 2015. Dette er et språkteknologisk hjelpemiddel for alle som har skrive- og lesevansker, eller som av en eller annen grunn trenger hjelp til å lese tekst.

3.2.2.3 Samiske stedsnavn

Sametinget har med hjelp av Sámi Giellagáldu kommet med tilråding for det skoltesamiske navnet på Skoltebyen. Sør-Varanger kommune har vedtatt grendenavnet Sää`msijdd som det skoltesamiske navnet på Skoltebyen. Videre er det gitt tilråding om skrivemåte blant annet på offisielle vei- og områdeadresser i Storfjord, Karasjok, Tana og Målselv kommuner. I tillegg har Sametinget kommet med tilråding for både naturnavn og bygdenavn i Kåfjord og Fauske kommuner. Sametinget har startet nye navnesaker i Alta kommune, som omfatter navn som er samlet inn ved stedsnavnprosjekter kommunen. Fauske kommune har også vedtatt det lulesamiske parallellnavnet for Fauske – Fuosso.

Sametinget har deltatt på årlig samrådsmøte med Statens kartverk og andre stedsnavnkonsumenter over hele Norge. Temaet for møtet var blant annet endringer av Lov om stadnamn. Sametinget tok blant annet opp saken om skoltesamiske navn, der vi vil at skoltesamisk også skal bli nevnt og få vern gjennom stedsnavnloven.

Sametinget har deltatt på den 28. sesjonen av UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names). Sametinget rapporterte om situasjonen omkring samiske stedsnavn og holdt en presentasjon om manglende implementering av lover som angår samiske stedsnavn.

3.3 Bruken av samisk språk

3.3.1 Bevisstgjøring om samisk språk

Språkkampanjen, "Snakk samisk te`mæ", har gjennom hele 2014 vakt stor oppmerksomhet både på norsk side, men også i Sverige og Finland. Det er stor etterspørsel etter kampanjeproduktene, og kampanjesiden på internett har hatt besøkende fra hele Sápmi.

Kampanjen foregår på sosiale media og finnes både på Facebook og Instagram. Det er også opprettet en egen kampanjeblogg, hvor ungdom selv skriver tekster. De 24 språkambassadørene som Sametinget utnevnte i 2013, har vært kampanjens ansikt utad, og de har bidratt både med utvikling av kampanjen og med kampanjeinfo. Ambassadørene bidrar frivillig i arbeidet med kampanjen og har gjennom hele perioden vist et stort engasjement.

Statistikk viser at kampanjens facebookside har nådd ut i størst grad til personer mellom 18-44 år og til størst andel kvinner.

3.3.2 Forvaltningsområdet for samisk språk

3.3.2.1 Tospråklighetstilskudd til kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk

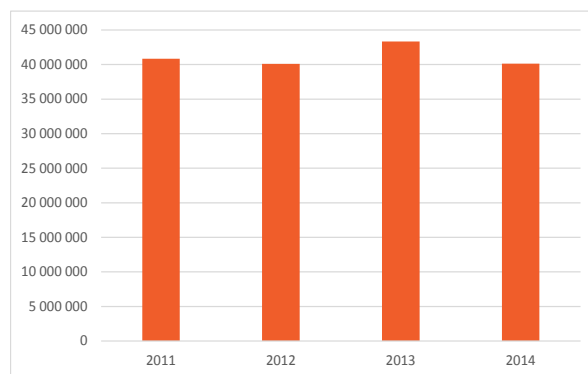
I 2014 fikk 10 kommuner og 4 fylkeskommuner tospråklighetstilskudd fra Sametinget, som til sammen utgjorde 48 429 000 kroner. Tildelingene er gjort på bakgrunn av samarbeidsavtaler inngått i 2012, innsendte aktivitetsplaner og rapporterte resultater for 2013.

Fordelingen av utviklingsmidlene viser at kommuner og fylkeskommuner som er aktive innen utvikling av samisk språk, oppnår større andel av utviklingstilskuddet enn kommuner og fylkeskommuner med mindre aktivitet. Dette er i overens-

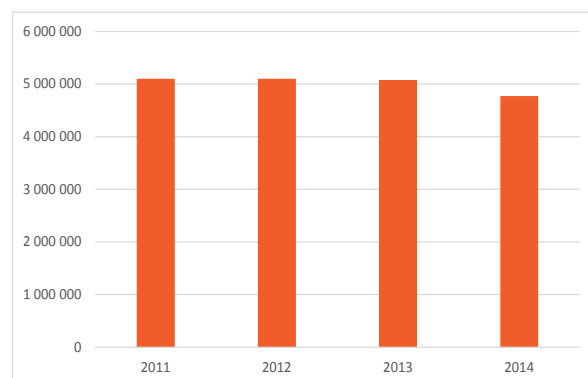
stemmelse med Sametingets ambisjoner om å synliggjøre og øke bruken av samisk språk i forvaltningsområdet for samisk språk.

Samarbeidsavtalene med kommunene og fylkeskommunene gjaldt ut 2014. Sametinget har, i forståelse med kommunene, forlenget avtalenes virkeperiode til utgangen av 2015, i påvente av at ordningen med samarbeidsavtaler og de nye be-
regningsreglene blir evaluert i løpet av 2015.

Forbruk - tospråklighetstilskudd til kommuner

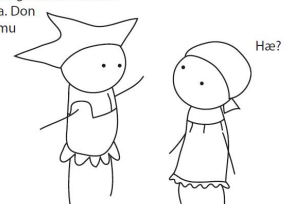
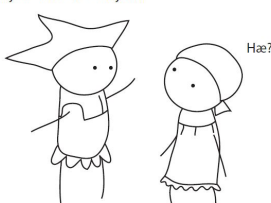
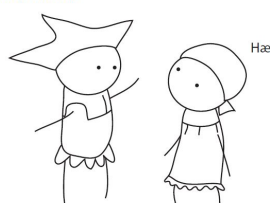
Forbruk - tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner

3.3.2.2 Skrive- og lesehjelp for eldre

Sametinget og Kautokeino kommune har i 2014 evaluert det 3-årige pilotprosjektet, "Lese- og skrivehjelp for eldre".

Det er åpnet for at kommunene kan søke om midler over tilskudd til samiske språkprosjekter.

<p>Don leat buot fávrnumus ja vitmadeamos nissonolmmoš ja leat dego hearvarási, mun in leat goassige ovdal deaivan diekkára. Don ollistat mu eallima.</p> <p>Sámás Muinna Oahpa fal davvisámegiela. Dan it boade goassege gáhtat.</p>	<p>Datne dihte faavroehkomes jih vihtehkomes jih bóóremes gujne maam manne gäess'akt ráakeme. Datne mov jieledeem ellies darjoh.</p> <p>Saemesth Muinnien Lierh áarjelsaemien. Ih gäessie gænnah sijnth saangerdih.</p>	<p>Dån le tjáppemus ja sluohkasamos ja hávsskemus nissun gev mån gudik goassak lav iejvvim. Dån állidahtá muv iellelav.</p> <p>Sámasta Muina Áhpa julevsámegiela. Dav dån i goassak sánjarda.</p>
--	--	--

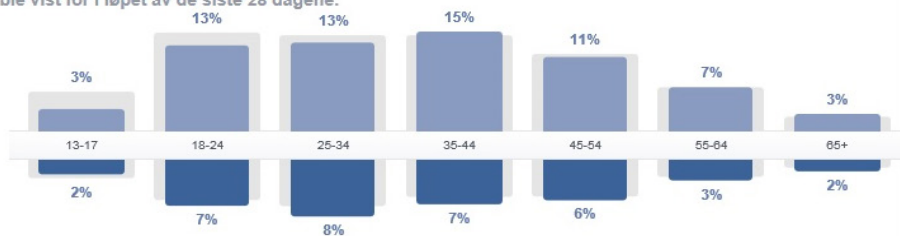
Antall personer innleget ditt ble vist for i løpet av de siste 28 dagene.

Kvinner

■ 64% Personer nådd
■ 69% Dine tilhengere

Menn

■ 34% Personer nådd
■ 30% Dine tilhengere

Land	Personer nådd	By/sted	Personer nådd	Språk	Personer nådd
Norge	2 619	Karasjok, Finnmark	389	Norsk (bokmål)	2 257
Finland	480	Kautokeino, Finnmark	302	Finsk	421
Sverige	215	Tromsø, Troms	259	Engelsk (USA)	260
Guatemala	23	Oslo, Oslo	242	Svensk	213
USA	17	Alta, Finnmark	187	Engelsk (Storbritannia)	113
Danmark	14	Guovdageaidnu, Finnmark	97	Nynorsk	57
Russland	13	Rovaniemi, Lapland	84	Nordsamisk	52
Canada	12	Helsinki, Southern Finland	77	Spansk	26
Storbritannia	11	Drag i Tysfjord, Nordland	69	Russisk	15
Island	6	Trondheim, Sør-Trøndelag	69	Dansk	9

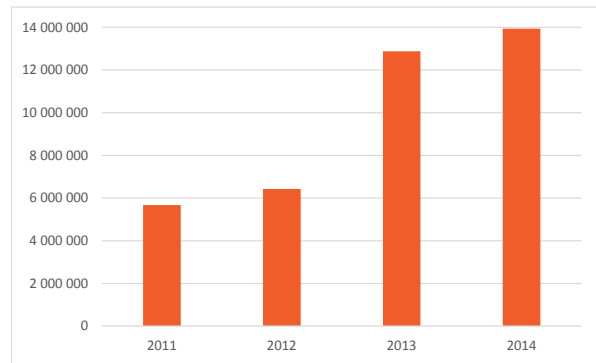

3.3.3 Samiske språksentre

Etter evalueringen av de samiske språksentrene i 2012, har sentrene ytret ønske om mer forutsigbare rammebetingelser. Sametinget har økt direkte tilskuddet til hvert språksenter med 100 000 kr i 2014, slik at de nå mottar 852 000 hver. I tillegg til dette ble det avsatt 3 millioner kroner som har blitt fordelt til språksentrene på grunnlag av innsendte aktivitetsplaner.

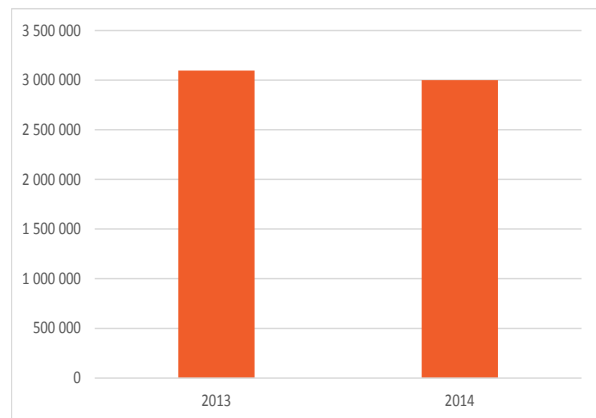
I 2014 var det totalt 13 språksentre som fikk direkte tilskudd fra Sametinget. Språksentrenes aktivitet gjennom språkkurs, språkarenaer og ulike materiell viser at de arbeider aktivt med språkutvikling i sine virkeområder.

Forbruk - tilskudd til samiske språksentre

Den største delen av økningen fra 2012 til 2013 skyldes utviklingstilskudd

Forbruk - utviklingstilskudd til samiske språksentre

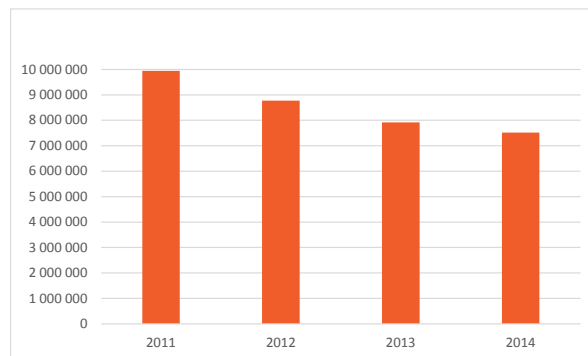

3.3.4 Samiske språkprosjekter

Sametinget hadde i 2014 satt av 7,9 millioner kroner i tilskudd til språkprosjekter. Tilskuddene skal bidra til at bruken av samisk språk økes, at flere lærer seg samisk og at det utvikles flere arenaer for bruk av samisk språk.

For 2014 kom det ca. 80 søknader fra hele landet. En ny trend var at det kom mange søknader om midler til utvikling av applikasjoner til smarttelefoner og nettbrett. På grunn av begrensede midler kunne ikke Sametinget innfri alle disse søknadene. Det ble også innvilget tilskudd til prosjekter for å styrke samisk språk både i byer og tettbygde strøk. I tillegg ble det gitt støtte til språkleirer og språkarenaer rundt omkring i landet. Dette er noe som Sametinget har bidratt med gjennom flere år.

Forbruk - tilskudd til samiske språkprosjekter

Sää'mte'gǯ

*I 2014 ble det
skoltesamiske
navnet på
Sametinget fastsatt*

4 Kultur

Hovedmål:

- Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet som er tilgjengelig for alle.

4.1 Et tydeligere ansvar for samisk kultur

4.1.1 Samisk kultur har en naturlig og viktig plass i regjeringens generelle og overordnede kulturpolitikk

Sametinget har hatt halvårige administrative kontaktmøter med Kulturdepartementet, med gjensidig informasjonsdeling og der aktuelle saker tas opp til drøfting. Etter initiativ fra Sametinget ble det avholdt et møte med kulturminister Thorhild Widvey i 2014. Det ble enighet om å etablere en fast ordning for møter på politisk nivå med Kulturdepartementet.

I dialogen med sentrale myndigheter om kultursaker har Sametinget tatt opp utbyggingen ved Saemien Sijte, utviklingsplanene for Beaivváš Sámi Našunal teahter, rammebetingelsene for samiske museer kontra de norske og tilbakeføringsprosjektet Bååstede.

Sametinget har vært tydelig på at kultursatsingen vår er konsentrert om å gi:

- samiske kunstnere utviklingsmuligheter gjennom kunstneravtalen og søkerbaserte ordninger
- samiske kulturinstitusjoner gode rammebetingelser.

4.1.1.1 Samefolkets jubileum 2017

Den 6. februar 2017 er det 100 år siden samefolkets første landsmøte ble avholdt i Trondheim. Dette er en viktig begivenhet, som Sametinget vil markere, både som et felles samisk jubileum og en nasjonal feiring. Jubileets målsetting vil være

å formidle kunnskap om samisk kultur og historie og vise betydningen av den historiske utviklingen for samene som urfolk.

Sametinget har presentert planene for jubileet overfor Stortingets presidentskap, samt for Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Med bakgrunn i disse presentasjonene har Sametinget søkt midler fra Kommunal – og moderniseringsdepartementet for årene 2015-17 til administrasjon og planlegging av markeringen.

Det er etablert en styringsgruppe med deltakere fra Trondheim kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Sametinget, samt prosjektet Samisk Rom. Sametinget har vært opptatt av å sikre lokal og regional samisk forankring i prosjektet.

4.1.2 Regionale og lokale myndigheter bidrar til felles utvikling av samisk kunst, kulturliv og samiske kulturinstitusjoner

Sametinget har også i 2014 hatt et godt samarbeid med Norsk kulturråd, noe som bidrar til å styrke samisk kultur, herunder immateriell samisk kulturarv.

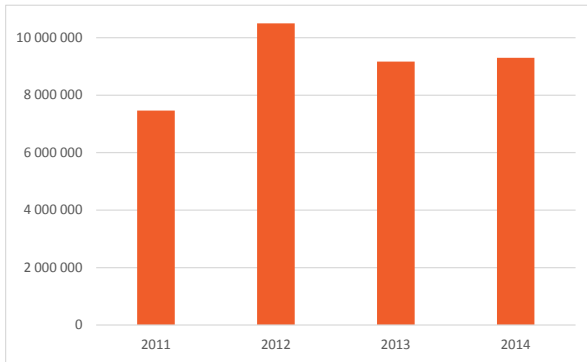
4.2 Gode rammevilkår for samiske kunstnere

4.2.1 Sterke og aktive samiske kunstnerorganisasjoner

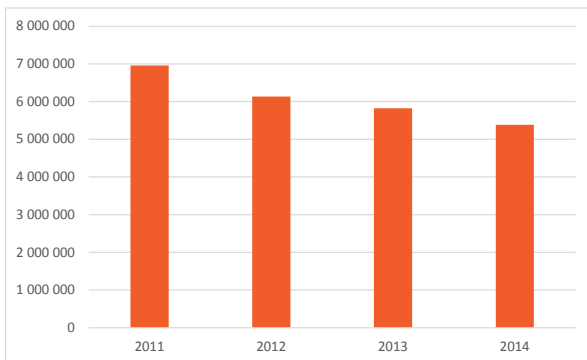
Sametinget har over flere år arbeidet systematisk med å styrke samarbeidet med Samisk kunstnerråd(SDR) og legge til rette for at SDR og deres underliggende råd kan utvikle seg. Kunstneravtalen har vært et sentralt verktøy i arbeidet og også i 2014 var det gode forhandlinger med et godt resultat som partene var fornøyde med.

Samisk kunstnerråd og Sametinget arrangerer en felles kunstnerkonferanse annet hvert år. I 2014 ble kunstnerkonferansen arrangert i Kautokeino, med bred deltakelse fra samiske kunstnere. Tema for konferansen var joik, visuell kunst og samisk film. De samiske kunstnerne var opptatt av sine

Forbruk - tilskudd til musikk og litteratur

Forbruk - tilskudd til kulturtiltak

rettigheter innen disse kunstgenrene, både i forhold til nasjonal og internasjonal rett og samisk rettsoppfatning.

4.2.2 Fremme kvalitativt god litteratur som er tilgjengelig på samisk

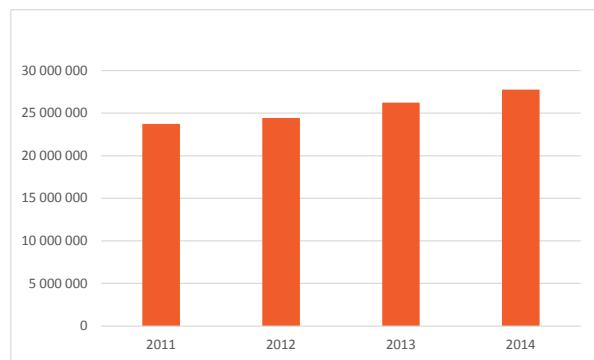
Sametinget har i 2014 igangsatt planlegging av et forfatterprosjekt. Formålet med prosjektet er å stimulere til flere skjønnlitterære samiske bokutgivelser ved å rekruttere forfattere som skriver på samisk. Prosjektet skal bidra til at yngre forfattere får en reell mulighet til manusutvikling gjennom veiledning, kompetanseutvikling og nettverksamlinger. Sametinget har inngått et samarbeid med Samisk kunstnerråd om gjennomføring og administrering av prosjektet.

4.3 Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

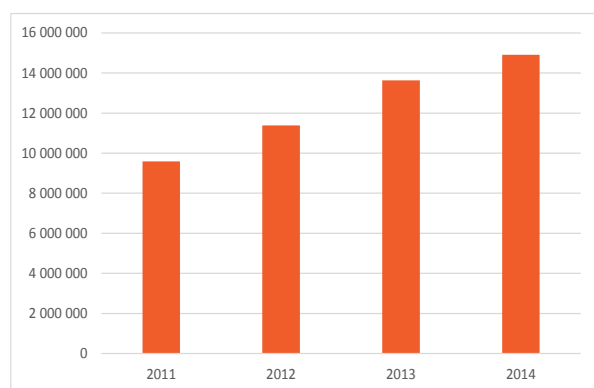
Samarbeidet og dialogen med samiske kulturinstitusjoner har vært videreført i 2014, og Sametinget har hatt dialogmøter med flere av institusjonene. Sametinget har påbegynt arbeidet med en sametingsmelding om samiske kulturinstitusjoner, som skal ferdigstilles i 2015. I den forbindelse har Sametingets plenum i juni behandlet en redegjørelse om samiske kulturinstitusjoner og Sametinget har holdt et innspillsmøte med de samiske kulturinstitusjonene.

4.3.1 Faglig sterke samiske kulturinstitusjoner

Forbruk - tilskudd til samiske museer

Forbruk - Samiske kulturhus og kulturformidlingsinst.

4.3.1.1 Saemien sijte

Det er et stort behov for et nytt bygg for Saemien Sijte i Snåsa, med muligheter for å formidle sørsamisk kultur og historie, men også bidra til økt satsing på reiseliv og sysselsetting i regionen.

Et nytt bygg, finansiert gjennom husleieordningen, ble ikke prioritert i statsbudsjettet for 2015. Sametinget har bedt Stortinget om å få regjeringen til å avklare status for nye Saemien Sijte og at det kommer en orientering om framdriftsplan for nye alternativer til dagens utbyggingsplan i løpet av 2015.

4.3.1.2 RiddoDuottarMuseat

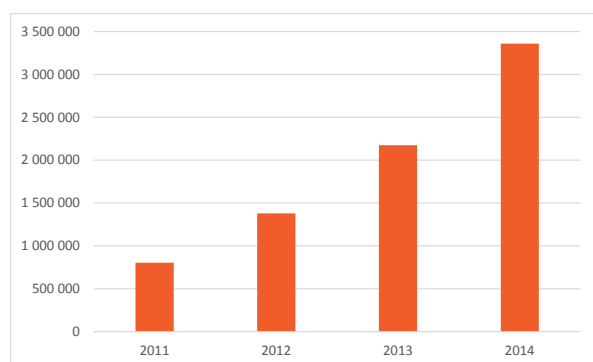
Sametinget har også i 2014 arbeidet aktivt med å bedre samarbeidsforholdene ved RiddoDuottarMuseat (RDM). På bakgrunn av det fikk Sametinget utarbeidet en rapport om RiddoDuottarMuseat i 2014. Rapporten anbefaler blant annet at

- det etableres et råd i stiftelsen
- styret utvides slik at alle eiere er representerte
- museenes lokale tilknytning styrkes
- det sørges for et velfungerende styringsorgan

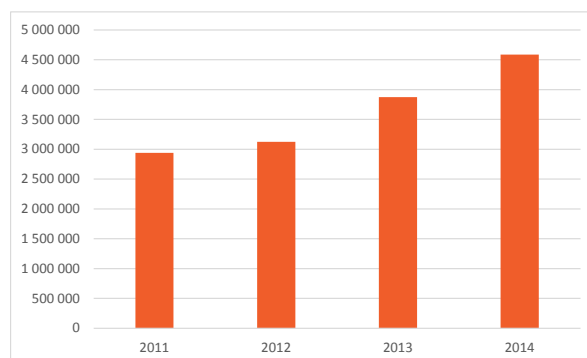
Et nytt styre er valgt. De arbeider nå med å gjennomføre disse anbefalingene, samt bedre samarbeidsforholdene ved RDM og fokusere på utvikling av museet.

Sametingets innkjøpsordning for kunst administreres av RDM og innkjøpskomiteen har også i 2014 kjøpt inn verdifull kunst til samlingen. Utfordringen er at den verdifulle kunstsamlingen verken har gode nok eller store nok lagringsmuligheter ved

Forbruk - Arenaer for kunst- og kulturformidling

Forbruk - tilskudd til festivaler

de Samiske samlinger i Karasjok i dag. Sametinget og RDM begynte i 2014 en prosess med sikte på å leie andre lokaler til kunstsamlingen. Det begynner å bli presserende med å få løftet prosjektet Samisk kunstmuseum igjen.

4.3.1.3 Østsamisk museum

Sametinget har en god og tett dialog med Tana og Varangermuseums Siida (TVMS) som Østsamisk museum er en del av. TVMS har også i 2014 lagt ned mye ressurser for å få ferdigstilt Østsamisk museum. Stadig nye tekniske utfordringer ved museet har gjort at ferdigstillingen er utsatt. Sametinget og TVMS har overfor Statsbygg, som er ansvarlig for ferdigstilling av bygget, vært tydelig på at vi ikke er fornøyd med framdriften. På slutten av 2014 gjorde Statsbygg grep i den forbindelse som Sametinget og TVMS er fornøyd med.

4.3.1.4 Bååstede - tilbakeføring av samisk kulturarv

Sametinget har inngått en avtale om at samiske gjenstander ved Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum skal tilbakeføres til de samiske museene. En medarbeider er ansatt for å forberede dette arbeidet, men finansieringen av kostnader knyttet til konservering og magasinering

er ikke løst. Sametinget kan ikke løse dette alene og har bedt sentrale myndigheter være med på å finne en løsning.

4.3.1.5 Prosjektering av Beavvváš Sámi Našunálateáhter

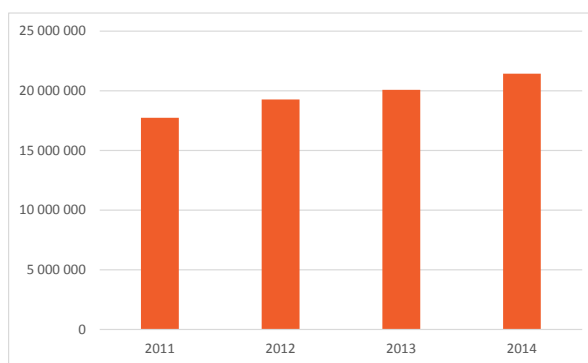
Sametingets plenum har behandlet byggeprogrammet til prosjekt nytt teaterbygg til Beavvváš Sámi Našunálateáhter. Sametinget ga sin tilslutning til at byggeprosjektet videreføres som forprosjekt, innenfor rammene til byggeprogrammet av 25. oktober 2011.

Sametinget er innstilt på å utøve forvaltningsansvaret for Beavvváš Sámi Našunálateáhter ved å legge til rette for en forpliktende styrking og utvikling av driftsbudsjett når nytt teaterbygg realiseres. Målet er å få avsatt midler på Statsbudsjettet til oppstart av forprosjekteringen, basert på søknaden som er oversendt Kulturdepartementet.

4.3.1.6 Várdobáiki Sámi guovddáš

Várdobáiki Sámi guovddáš i det markasamiske området har i løpet av året vært gjennom en omorganisering- og utviklingsprosess med mål å utruste sentret for utbygging. Omorganiseringa til Aksjeselskap har vært gjennomført med finansiering fra Sametinget.

Forbruk - tilskudd til teater

4.3.2 De samiske institusjonene er viktige formidlere av samisk kunst og kultur

4.3.2.1 De samiske teatrene

Sametinget har etter et felles initiativ fra Høgskolen i Nord-Trøndelag og Beavvváš Sámi Našunálateáhter gjort vedtak om å starte et prosjekt for samiskspråklig skuespillerutdanning. Prosjektet har som mål å bote på den prekære mangel på skuespillere som behersker samisk som arbeidsspråk.

4.3.2.2 Samisk film

Samisk film er inne i en positiv utvikling med gode produksjoner i 2014 og hvor det er mange unge samiske produsenter som står bak. Sametinget støtter arbeidet med å utvikle nordisk samisk filmproduksjon ved å ha eierandeler i det nye Internasjonalt samisk filminstitutt.

4.4 Samisk idrett

4.4.1 Et bredt og godt idrettstilbud for den samiske befolkningen

Det var i 2014 mange gode søkere til Sametingets kultur- og idrettsstipend. Av disse ble fem kunstnere og idrettsutøvere valgt ut og de fikk et stipend på kr 25 000 hver.

4.4.1.1 Arctic Winter Games

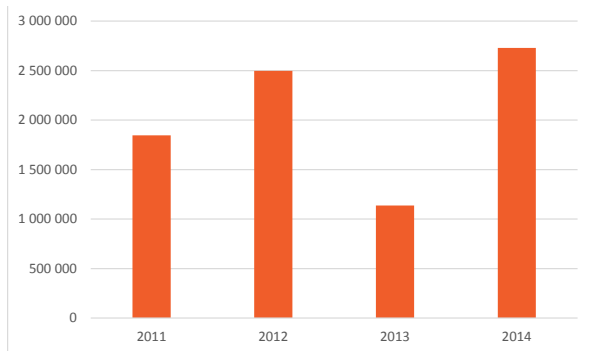
Arctic Winter Games (AWG) ble arrangert i mars 2014 i Fairbanks i Alaska. Sámiid valástallanlihttu/Samenes idrettsforbund (SVL) deltok der med skiløpere, fotballspillere og kunstutøvere fra både norsk, svensk og finsk side av Sápmi. De samiske deltakerne tok mange medaljer og representerte det samiske folk på en flott måte.

Sametingspresidenten var til stede på arrangementet og fikk møte representanter for arrangørene og representanter for de deltagende områdene.

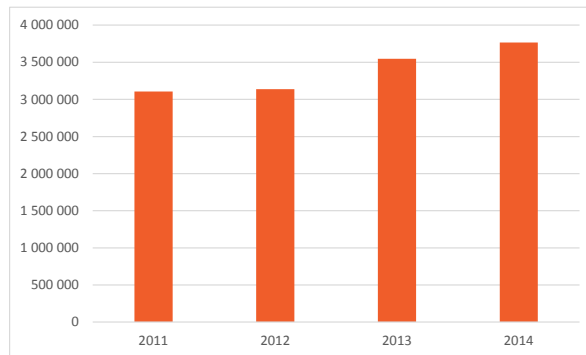
4.4.1.2 Fotball

I 2014 ble et nytt samisk fotballforbund stiftet, FA Sápmi. Dette forbundet organiserer samiske fotballaktiviteter både på bredde- og toppnivå. FA Sápmi er medlem i CONIFA, som organiserer fotball for land og områder som ikke er medlemmer i UEFA/FIFA. I 2014 ble Conifa World cup arrangert i Østersund i Sverige, og FA Sápmi deltok i dette arrangementet med ett herrelag.

Forbruk - tilskudd til samisk idrett

Forbruk - tilskudd til samiske medietilbud

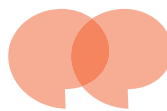
4.5 Samiske medier

Sametinget har i 2014 videreført de fleste satsingene på samiske medier og i tillegg gått inn med prosjektstøtte til blant annet Kautokeino nærradio og Salangen nyheter. Begge de nevnte er gode eksempler på viktige nisjer i den samiske medieverden.

4.5.1 Bygge opp og utvikle samiske medier som bidrag til samfunnsengasjement

4.5.1.1 Høringssvar angående NRK-plakaten

Sametinget har gitt høringssvar til Kulturdepartementet om NRK-plakaten. Sametinget tok spesielt for seg plakaten innhold i sitt høringssvar og la vekt på de prinsipielle rettighetene og kravene det samiske folk har når det gjelder et fullverdig medietilbud.

I møte med NRK-styret har Sametinget uttrykt sine forventninger overfor NRK. Sametinget vektla at det er behov for et styrket barne-tv tilbud og større bredde og mer fordypning innen ulike saksfelt med samisk synsvinkling. NRKs betydning når det gjelder utvikling og ivaretagelse av de samiske språkene ble også tatt opp, noe som forutsettes for å styrke og forbedre medietilbudet til det samiske folk.

5 Bibliotek

Hovedmål:

- Et godt samisk bibliotektilbud.

5.1 Formidlingsvirksomhet

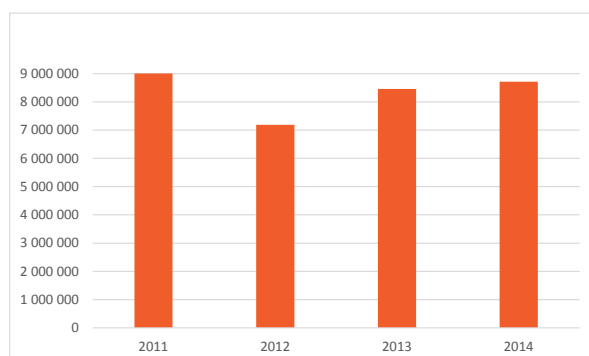
5.1.1 Bokbusser

Sametinget har gitt direkte tilskudd til åtte samiske bokbusser i 2014. Totalt var dette tilskuddet på kr 8 711 000.

Sametinget har i 2014 hatt et kontaktmøte med bokbusslederne og eiere. Noen av bokbussene fungerer som kulturbusser, med større fokus på utstillinger og ulike arrangement på bussen i tillegg til utlån. De tradisjonelle bokbussene har mindre plass til utstillinger og arrangement, så der er hovedaktiviteten utlån. De fleste bussene har personale med samisk kompetanse, eller et samarbeid med en samisk institusjon for å få nødvendig samisk kompetanse.

Sametinget endret tildelingskriteriene for bokbussene i 2012. Etter de nye kriteriene så skal bokbussene levere statistikk over utlån og bestand av samiske medier. Det viser seg å være vanskelig for bokbussene å levere statistikk over innkjøp og utlån av samisk materiale fordi biblioteksystemet ikke skiller ut dette. Sametinget vil jobbe videre med å få inn statistikk over samisk litteratur og andre medier.

Forbruk - tilskudd til samiske bokbusser

5.1.2 Sametingets bibliotek

Sametingets bibliotek skal styrke og utvikle bibliotektilbudet til det samiske folket. Biblioteket er et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotekstjeneste, og et forvaltningsbibliotek for Sametingets politikere og ansatte.

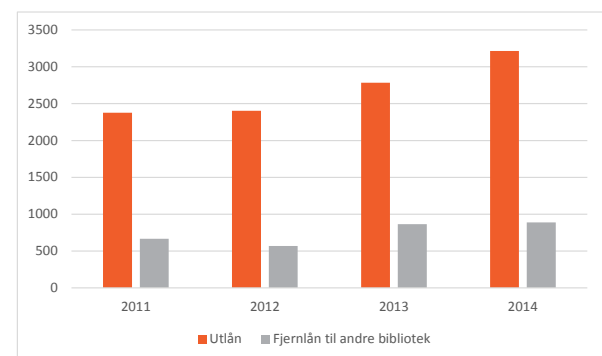
Største del av samlingen består av litteratur, musikk, lydbøker og filmer på samisk og litteratur om samiske forhold på andre språk.

En del av utlånet er gjennom bestillinger fra andre fag- og folkebibliotek. Sametingets bibliotek låner ut bokpakker til bokbussene og andre bibliotek.

I samarbeid med det flerspråklige bibliotek på Deichmann i Oslo sender Sametingets bibliotek ut bokpakker med samisk litteratur til bibliotek i hele landet for å markere morsmåldagen i februar 2015.

Biblioteket har i 2014 ferdigstilt registreringen av eldre, verdifulle bøker som er i spesialsamlingen. Disse er nå gjenfinnbar i biblioteksystemet.

Utlån på Sametingets bibliotek

5.2 Bibliotekutvikling

Sametinget arrangerte Samiske litteraturdager i september på Sametingets bibliotek. For Sametinget er det viktig at bibliotekene selv tar ansvar for å fremme og formidle samisk litteratur. Sametingets bibliotek bidrar til dette ved å arrangere faglige seminarer for å øke kompetansen om samisk litteratur og kultur blant bibliotekarer og andre.

Flere av våre samiske forfattere som har vært nominert til Nordisk råds litteraturpris, var invitert til seminaret. De var svært takknemlige for at de fikk presentere sine bøker, og deltakerne var godt fornøyd med programmet.

Sametingets bibliotek har gitt innspill til samiske innslag på Finnmark internasjonale litteraturfestival. Festivalen ble holdt i Alta i november, og hadde et godt og variert program med forfattere fra hele Norden.

6 Kunnskap

Hovedmål:

- Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å verne om og utvikle samiske samfunn, og for å delta aktivt i det samiske, nasjonale og internasjonale samfunnet.

6.1 Barnehage

Gjennom våre søkerbaserte tilskuddsordninger kan barnehagene som gir et samisktilbud søke om støtte. Tilbakemeldingene fra barnehagene viser at tilskuddsordningene er til god hjelp for barnehagene for å synliggjøre det samiske perspektivet i barnehagene. Tilskuddsordningene er under evaluering, og Nordlandsforskning har fått oppdraget.

Som en oppfølging av sametingsmelding om samisk barnehagetilbud, er Sametinget nå i prosessen med å utarbeide en handlingsplan. Handlingsplanen skal sette fokus på konkrete tiltak som skal settes i verk i løpet av de neste fire årene. For å kunne nå målet om å skape gode oppvekstvilkår gjennom samisk barnehagetilbud, blir det sentralt å kunne arbeide strukturert slik at tiltakene blir iverksatt.

6.1.1 Innholdet i barnehagen

Et av de viktigste virkemidlene på barnehageområdet er tilskuddsordningene til samiske barnehager og barnehager med samiske avdelinger. Tilbakemeldingene gjennom rapportene fra barnehagene viser at midlene brukes til å gi lønn til kulturbærere som kan videreformidle samisk kultur, men også til å visualisere den samiske kulturen gjennom synlige objekter og markører.

Sametingets informasjonsfolder om samisk barnehagetilbud er revidert, og folderen er nyttig i arbeidet med å spre informasjon om samiske barns

rett til samisktilbud i barnehagen. Sametinget har samarbeid med fylkesmennene i Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark om en videre kartlegging av alle kommuner som har samiske barn som ønsker et samisktilbud.

Sametingets nettsider om barnehager er oppdaterte og gir nyttig informasjon til aktuelle parter. Barnehagetidsskriftet "Stullan" er dermed erstattet med digitale nettsider.

Sametinget har i 2014 arrangert to barnehageseminar for ansatte i barnehager. Vi har arrangert et sørsamisk seminar i samarbeid med fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag og Nordland, som samlet om lag 30 deltakere. Tema for seminaret var kultursensitivitet og språkrøkt i barnehagen. Sametingets språkkampanje "Snakk samisk te mæ" ble også presentert på seminaret av språkambassadørene for sørsamisk område.

Det andre barnehageseminaret ble arrangert i Alta og hadde ca. 100 deltakere. Tema var språk, kulturforståelse i et flerkulturelt samfunn og digitale læringsressurser. Det har aldri tidligere vært så stor oppslutning om et barnehageseminar. Dette viser at barnehageansatte som arbeider med samisk barnehagetilbud har behov for å ha en felles arena å møtes på. Vi fikk positive tilbakemeldinger fra begge seminarene om at de hadde bra innhold og at det samtidig var en konstruktiv møteplass for erfaringsutveksling, kompetanseheving og kvalitetsutvikling.

6.1.2 Språkstimulering i barnehagen

Sametinget har arrangert et språkmotiveringsseminar i Tromsø i november, i samarbeid med Fylkesmannen i Finnmark, Fylkesmannen i Troms og Senter for samisk i opplæringen. Tema for seminaret var språkarbeid i barnehagen og innblikk i noen barnehagers språkarbeid. Seminaret samlet om lag 40 deltakere.

Et av de viktigste virkemidlene til at barn får styrket sin språkstimulering på nord-, lule- og sørsamisk er tilskuddsordningen for samisk språk-

opplæring. I 2014 var det 127 barn som fikk samisk språkopplæringstilbud i norske barnehager. 106 av disse fikk tilbud om nordsamisk språkopplæring, 9 fikk tilbud om lulesamisk språkopplæring og 12 fikk tilbud om sørsamisk språkopplæring. Antall barnehager med tilbud om samisk språkopplæring varierer fra år til år.

Av tall fra 2013 og 2014 ser Sametinget at antall barnehager har gått noe ned i Finnmark, mens det har økt i Troms, Nordland og Sør-Trøndelag. Totalt var det 26 barnehager som ble tildelt støtte til samisk språkopplæring i 2014 mot 22 barnehager i 2013.

Tilbakemeldingene gjennom rapportene fra barnehagene viser at midlene brukes først og fremst til dekning av lønnsutgifter til språkmedarbeidere.

6.1.3 Språkbudmodeller

Sametinget arbeider med å utvikle gode utviklingsmodeller for språkinnlæring i barnehager med samisktilbud. Disse skal kunne knyttes til den enkeltes språksituasjon og til lokale forhold.

I 2014 ble det tildelt prosjektmidler til lokale utviklingsprosjekter på til sammen nærmere kr 1 000 000,-. Dette indikerer at barnehager med samisktilbud har behov for utviklingsprosjekter der de kan ta utgangspunkt i de forutsetninger barnehagene har. Et fellestrekk for disse prosjektene er at det satses på samisk språkarbeid.

6.1.4 Pedagogisk materiell og leker

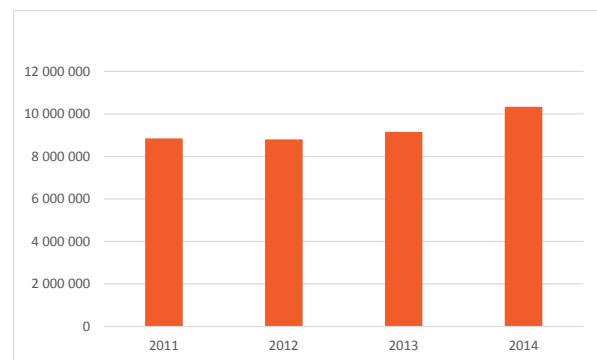
Sametinget har i 2014 laget en oversikt over pedagogisk materiell, leker og læringsressurser for barnehager. Denne oversikten omfatter ca. 350 titler. Titlene er blitt kategorisert etter fagområdene i rammeplan for barnehagen. Kartleggingen viser at det finnes rundt 150 temahefter, ca. 140 eventyrbøker, ca. 20 esker med kort/samtalekort, mindre enn ti spill og lydbøker og rundt ti pekebøker.

Tilskudd til pedagogisk materiell og leker ble tildelt med kr 1 289 000 fordelt på 3 prosjekter. Dette var konkretiseringsmateriell og applikasjoner med fokus på samisk språk. Det kom inn søknader på henholdsvis kr 1,5 og 1,7 millioner om støtte til oversetting og tilpassing av digitale verktøy til samiske språk, noe Sametinget ikke kunne finne midler til.

6.1.5 Samarbeid og sammenheng mellom hjem, barnehage og skole

Sametinget vil sikre sammenheng og progresjon i læringsinnholdet fra barnehage til skole, slik at det blir kontinuitet i arbeidet med samisk språk og kultur. Sametinget arbeider med å gå mer konkret inn i denne prosessen og har i den forbindelse hatt dialog med blant annet fylkesmennene i Troms og Finnmark. Videre har Sametinget en samisk representant i foreldreutvalget for barnehager nasjonalt. Det er viktig for Sametinget å sikre "den samiske foreldrestemmen" i aktuelle barnehagepolitiske saker.

Forbruk - tilskudd til samisk barnehagetilbud

6.2 Grunnopplæring.

6.2.1 Den samiske skolens innhold og verdigrunnlag

6.2.1.1 Tilskudd til samiske læringsressurser

Hovedsatsningen for ordinære læremidler for grunnopplæring har vært heldekkende læremidler i samisk som andrespråk, da det er dette faget

hvor læreplanen er mest endret etter læreplanrevideringen fra 2012 og 2013. Det har også vært en større prosentvis nedgang i antallet elever som har samisk som andrespråk etter innføringen av Kunnskapsløftet.

Innenfor særskilt tilrettelagte læremidler har Sametinget prioritert læringsressurser ut fra innrapporterte behov for alternativ og supplerende kommunikasjon. Det ble gitt tilskudd for å komplettere kartleggingsmaterieell for språkutvikling og for å komplettere serie for lettlestbøker. I tillegg er det gitt tilskudd til digitale læremidler innen områdene lese/skrivevansker og matematikk.

Det var avsatt kr 3 323 000 til videreføring av arbeidet med oversetting av matematikkverket Multi for grunnskolen. I løpet av 2014 har Multi for 1.-7. årstrinn på nordsamisk blitt fullført.

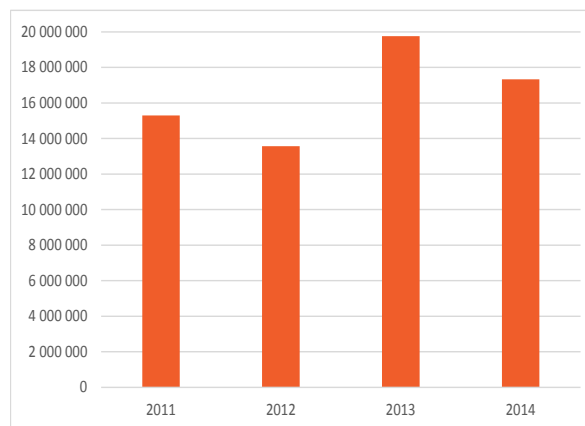
Oversetting av matematikkverket, Sirkel, for 8-10. årstrinn er nå fullført. Arbeidet som gjenstår er oversettelse av Multiverket for 1.- 7. årstrinn til lulesamisk og sørsamisk. Dette arbeidet har tatt lenger tid enn planlagt på grunn av utfordringene med manglende terminologi.

6.2.1.2 Handlingsplan for utvikling av læremidler 2015-2018

Sametingets plenum vedtok i oktober 2014 Sametingets handlingsplan for utvikling av læremidler 2015-2018. Handlingsplanen omfatter visjoner, tiltak og fokusområder for utvikling av samiske læremidler etter gjeldende planverk for grunnopplæringen og legger dermed føringer for Sametingets arbeid med utvikling av nye samiske læremidler.

Sametinget har i 2014 påpekt situasjonen med manglende samiske læremidler overfor finansministeren, kunnskapsministeren, kommunal- og moderniseringsministeren og Stortingets kommunal- og forvaltningskomité, uten at dette ga uttelling for overføringene til utvikling av læremidler. I tillegg er dette tatt opp i møter med familie- og kulturkomitéen.

Forbruk - tilskudd til samiske læringsressurser

6.2.1.3 Samisk læremiddelportal - Ovttas-Aktan-Aktesne

Sametinget har også i 2014 samarbeidet med Sámi allaskuvla om læremiddelportalen. Læremidler som i portalen er tilgjengelig for utlån, finnes på Sametingets læremiddelsentral, hvor alle innkomne låneforespørsler administreres.

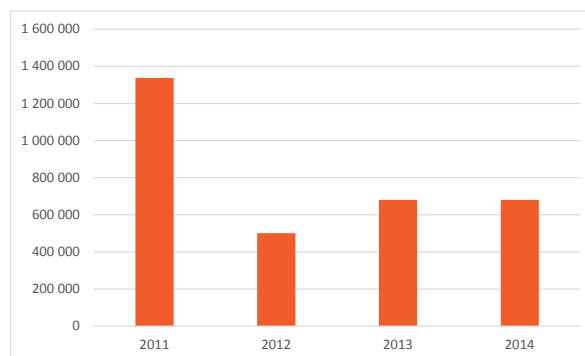
6.2.1.4 Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen

Sametinget har i 2014 bidratt med støtte til:

- Billefjord sjøsamiske oppvekstsenter
- Deanu Sámeskuvla
- Kautokeino barneskole
- Tårnet skole
- Máze lagasbirasguovddáš

Blant annet har Billefjord sjøsamiske oppvekstsenter fått støtte til et prosjekt som skal øke skolens, elevens og lærerens kompetanse i å nyttiggjøre seg matressurser i nærmiljøet. Alt dette skal gi

Forbruk - tilskudd til tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen

skolen større mulighet til å bruke lokale ressurser og lokal kunnskap, som er et av målene i Kunnskapsløftet - samisk.

6.2.1.5 Sørsamisk terminologi- og læremiddelutviklingsarbeid

Sametinget har i avtaleperioden gitt 2 millioner kroner til dette samarbeidet. Avtalens virketid er 2013-2015. Sametinget har som mål å bidra til at avtalen blir fornyet i 2015.

6.2.1.6 Senter for samisk i opplæringa

Sametinget har i møte med Kommunal- og moderniseringsdepartementet fremmet vårt syn på Senter for samisk i opplæringa sin rolle og status. Med tanke på senterets omfattende mandat og situasjonen de samiske språkene befinner seg i, er det vanskelig å forstå hvorfor grunntildelingen til senteret skal være langt over 4 millioner kroner mindre enn til de andre nasjonale sentrene.

Sametinget har derfor bedt om at senteret må få samme status og rammer som de øvrige nasjonale sentre.

6.2.1.7 Fjernundervisning

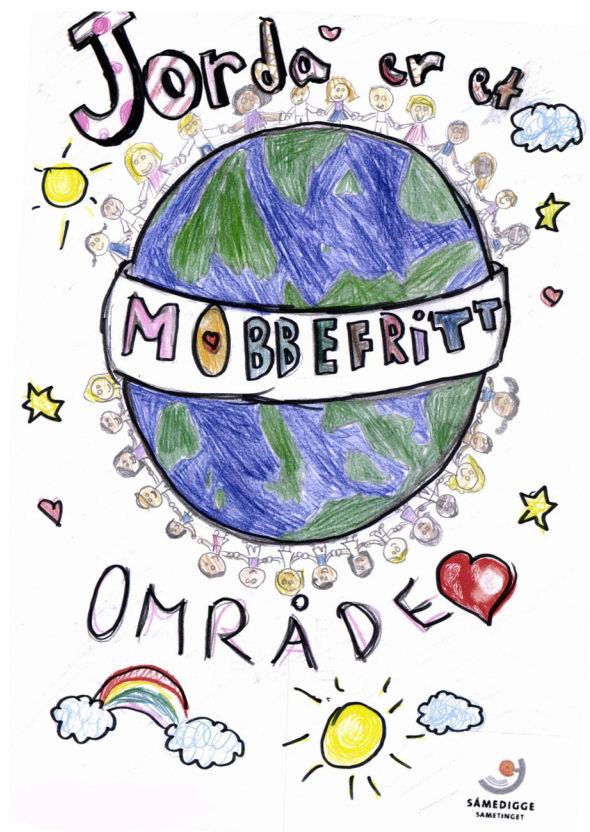
Fylkesmannsembetene i Nordland og Finnmark arbeider med saken om samisk fjernundervisning. Sametinget har bedt om å bli orientert om arbeidet og kommer til å be om konsultasjon om rammeverket for samisk fjernundervisning, før det endelig vedtas.

6.2.2 Den samiske elevens rettigheter og læringsmiljø

Sametinget har i 2014 arbeidet for at alle barn og unge skal ha rett til oppvekst- og læringsmiljøer fri for mobbing og trakassering.

6.2.2.1 Sametingets arbeid for et godt og trygt læringsmiljø

Sametinget har i 2014 gjennomført en konkurranse, der skoler og skoleklasser ble oppfordret til å lage en plakate om antimobbearbeid. Vinnerne ble klasse 2A ved Karasjok barneskole og klasse 6B ved Gyllenborg skole i Tromsø kommune og de delte en premie på kr 10 000. Vinnerplakatene vil bli brukt i Sametingets arbeid mot mobbing både nasjonalt og lokalt.

Sametinget har hatt møte med Djupedalutvalget. Utvalget skal se på hva som må til for å bedre skolemiljøet og redusere mobbingen. Tema for møtet var elevenes psykososiale miljø og digital mobbing. Sametinget ga innspill til utvalget angående utfordringer i forhold til mobbing i en samisk skolehverdag, og kom med forslag på hvordan forebygge og hindre mobbing. Sametinget deltok også da Djupedalutvalget hadde åpen debatt om emnet på Litteraturhuset i Oslo.

Sametinget har gitt skriftlig innspill til Ludvigsenutvalgets arbeid, og vært med på dialogkonferansen i regi av utvalget. Ludvigsenutvalget skal vurdere grunnopplæringens fag opp mot krav til kompetanse i fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Sametinget er opptatt av en skolestruktur som ivaretar samiske elevers rett til opplæring i språk og kulturverdier, samisk samarbeid over riksgrensene, klima og miljø, tradisjonell kunnskap, areal- og kulturforvaltning, selvbestemmelse, urfolkpolitikk og bevisst språkopplæring og -forvaltning.

6.2.2.2 Nettverk for samiskopplæring, NetSam
Nettverk for samiskopplæring, NetSam, som ble opprettet i 2013, er landsdekkende og skal komme til nytte for lærere og andre som jobber med undervisning i og på samisk. Det har vært stor interesse for nettverket, og nå har over 80 lærere og andre som jobber med samiskundervisning meldt seg på som medlemmer.

Senter for samisk i opplæring ved Sámi allaskuvla er sekretariat og koordinerer nettverket. Sametinget bevilget 300 000 kr i 2014 til nettverket. Det er skrevet avtale med Sámi allaskuvla om hvordan midlene skal brukes.

6.2.3 De lovmessige og strukturelle rammene for opplæring

6.2.3.1 Revidering av lover og forskrifter

Sametinget har gitt høringsuttalelser og hatt dialog med regjeringen ved endringer av lov- og forskrifter innen opplæring.

I Sametingets plenums møte i mai 2014 ble en saken om opplæringsloven og privatskoleloven – samiske elevers rettigheter behandlet. I vedtaket sier Sametinget at samiske barn- og unges rettigheter som er nedfelt i grunnloven og internasjonale konvensjoner og erklæringer, gjenspeiler seg ikke i tilstrekkelig grad i gjeldende opplærings- og privatskolelov. Sametinget krever en helhetlig gjennomgang og revidering av opplæringsloven og privatskoleloven, der målet er å sikre og styrke samiske elevers rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske kulturverdier.

For å følge opp plenumsvedtaket, har Sametinget hatt møte med kunnskapsministeren i 2014, hvor denne saken ble presentert og hvor ministeren ble anmodet om å revidere opplæringsloven og privatskoleloven med hensyn til samiske barns rettigheter. Sametinget vil følge opp saken i 2015.

6.2.3.2 Kjennetegn på måloppnåelse i læreplaner

Sametinget har utarbeidet kjennetegn på måloppnåelse etter 10. årstrinn i samisk som førstespråk og etter nivå 3 og nivå 6 i samisk som andrespråk. Kjennetegnene beskriver kvaliteten på det eleven mestrer når det gjelder de samlede kompetansemålene og skal være en hjelp for læreren i vurderingsarbeidet.

6.2.4 Sametingets rolle og myndighet

6.2.4.1 Instruks for styret for de samiske videregående skolene

Sametinget og Kunnskapsdepartementet har i 2014 hatt konsultasjon om "Instruks for styret for de samiske videregående skolene". Sametinget er opptatt av at Sametinget skal oppnevne medlemmer til styret.

6.3 Høyere utdanning og forskning

Sametinget har i 2014 avholdt oppstartsseminar i forbindelse med utarbeiding av sametingsmelding om samisk høyere utdanning og forskning.

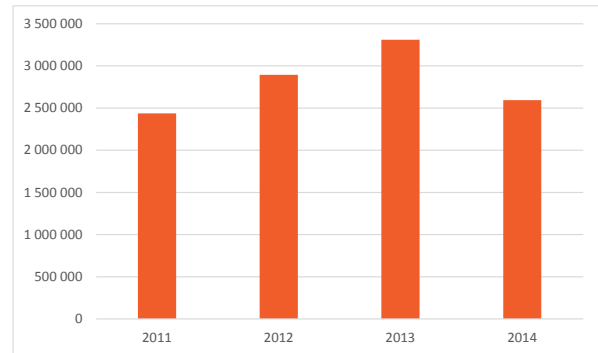
6.3.1 Rekruttering til høyere utdanning og forskning

Sametinget er observatør i Samarbeidsorganet for samisk lærerutdanningsregion, SAK 7 – både i arbeidsgruppen for rekruttering og i styringsgruppa som har det overordnede ansvaret. SAK 7 har hatt ansvaret for "Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning, 2011 - 2014". SAK 7 har i 2014 avholdt en evalueringskonferanse for rekrut-

teringsstrategien, der Sametinget appellerte til et fortsatt samarbeid for å nå målet om flere studenter til samisk høyere utdanning.

6.3.1.1 Stipend høyere utdanning

Det ble fordelt stipend til følgende studier:

6.3.2 Samisk høyere utdanning

6.3.2.1 Samarbeid med utdanningsinstitusjoner

Sametinget har hatt møter med rektoratene ved Sámi allaskuvla og UiT, Norges arktiske universitet, samt rektor ved Universitetet i Nordland. Tema på møtene har blant annet vært institusjonenes satsning på samiske språk og emner, muligheten for utdanning av jordskiftedommere, samisk lærerutdanning og oppfølging av det samiske innholdet i ny rammeplan for lærerutdanning og barnehagelærerutdanning. Sametinget har også formidlet forventninger om at urfolksperspektivet gjenspeiler seg i institusjonenes faglige satsing.

6.3.2.2 Følgegruppa for den nye barnehagelærerutdanningen

Sametinget har en representant i følgegruppa for den nye barnehagelærerutdanningen (FG-BLU). Følgegruppa har avholdt en konferanse for alle utdanningsinstitusjonene i Norge, der siste rapport ble lagt frem. Sametinget holdt et innlegg om det samiske perspektivet i barnehagelærerutdanningen på konferansen.

6.3.2.3 Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU)

Sametinget er observatør i Nasjonalt råd for lærerutdanning, NRLU. Et sentralt tema for NRLU i 2014 har vært utfordringene utdanningsinstitusjonene står overfor i prosessen fram til omgjøring av de 4-årige grunnskolelærerutdanningene til 5-årige masterutdanninger. Dette vil også bli en utfordring for samiske lærerutdanninger som Sámi allaskuvla per i dag er eneste tilbyder av.

6.3.2.4 Oppfølging av Butenschøn-utvalgets utredning

Som en oppfølging av Butenschøn-utvalgets utredning, har Kunnskapsdepartementet i revidert budsjett for 2014 bevilget kr 250 000 for å opprette en fagstrategisk enhet for samisk høyere utdanning og forskning under Universitets- og høskolerådet (UHR).

I forbindelse med opprettelsen av den fagstrategiske enheten, har Sametinget hatt møte med Kunnskapsdepartementet og UHR og har også drøftet opprettelsen i møter med Sámi allaskuvla.

Sametinget har, sammen med Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, deltatt som observatør på oppstartsmøtet for den fagstrategiske enheten. Deltakere på møtet var universitetene i Tromsø og Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Sámi allaskuvla. Opprettelsen av den fagstrategiske enheten for samisk høyere utdanning og forskning i UHR er det eneste av Butenschønutvalgets forslag som til nå er fulgt opp.

Sametinget har vært i dialog med Kunnskapsdepartementet om oppfølging av de andre tiltakene i Butenschønutvalgets utredning. Kunnskapsdepartementet har vist liten vilje til å følge opp utredningens forslag. Departementet er av den oppfatning at noen av forslagene fra utvalget kan betraktes som særordninger og derfor ikke er departementets ansvarsområde.

6.3.2.5 Strukturmelding for høyere utdanning

I forbindelse med at Kunnskapsdepartementet utarbeider en strukturmelding for høyere utdanning, har Sametinget hatt møte med Kunnskapsdepartementets politiske ledelse og ulike interesseorganisasjoner. Statssekretæren understreket at Sámi allaskuvla ikke vil bli direkte berørt av de foreslåtte strukturendringene.

6.3.2.6 Kvalifiserings- og rekrutteringsprogrammet i samisk språk for høyere utdanning

Kvalifiserings- og rekrutteringsprogrammet ble ferdigstilt i 2014. Programmet må sies å ha vært meget vellykket. Sámi allaskuvla har gjennomført programmet, og sluttrapporten ble lagt fram i desember 2014. Rapporten forteller at 491 studenter har deltatt i programmet i årene 2009 – 2014. Av disse har 360 fullført og bestått eksamen. Sámi allaskuvla har i programperioden samarbeidet med 10 samiske språk- og kultursentre.

6.3.3 Samisk forskning

6.3.3.1 Akkreditering av PhD-studie i samisk språk og litteratur

Sametinget har gjennom dialog med Kunnskapsdepartementet arbeidet for at Sámi allaskuvla skal få dispensasjon fra Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningens (NOKUT) krav om antall mastergradsstudenter ved institusjonen. NOKUTs sakkyndige komite konkluderte med at PhD-programmet er faglig eksepsjonelt godt. Siden Sámi allaskuvla ikke kan tilfredsstille et krav om minst 15 PhD- studenter over 5 år, kan akkreditering ikke anbefales. Samtidig anbefalte komiteen at et unntak fra de kvantitative kravene gjøres for Sámi allaskuvla.

Sametinget har i 2014 uttrykt støtte for søknaden og anmodet Kunnskapsdepartementet om å følge opp saken i henhold til forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagsko-leutdanning.

6.3.3.2 Dialog med Sametingets styrer og råd

Det er gjennomført et møte med styrerepresentanter og varamedlemmer oppnevnt av samsamingsrådet, i styrene for regionale forskningsfond i Midt- og Nord-Norge. Sametinget har etablert faste kontaktmøter med representanter for Forskningsrådets stedlige representant i Finnmark, VRI Finnmark (Virkemidler for regional FoU og innovasjon), og Regionale forskningsfond Nord-Norge i Finnmark.

6.3.3.3 Kartlegging av tradisjonell kunnskap

Sametinget har bevilget midler til Sámi allaskuvla for å dokumentere og formidle samisk tradisjonell kunnskap.

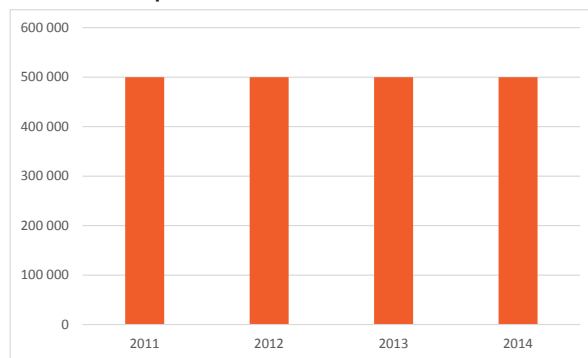
Árbediehtu-prosjektene har ført til at det er bygget opp unik kompetanse ved Sámi allaskuvla, noe som har gjort at de nå tilbyr studie i tradisjonell kunnskap. Studiet skal gi en formell utdanning i dokumentasjon og formidling av tradisjonell kunnskap og gir 30 studiepoeng. Målgruppen for studiet er forvaltere, lærere og andre med interesse for tradisjonell kunnskap. Et nytt kull på 22 studenter startet høsten 2014.

Prosjektet går nå inn i sin avslutningsfase, og det er nødvendig å vurdere framtiden for prosjektet.

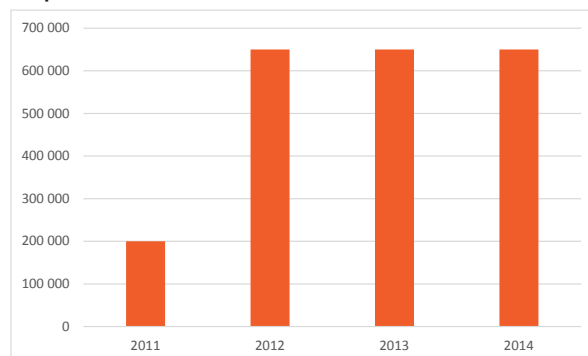
6.3.3.4 Beskyttelse av tradisjonell kunnskap

Sametinget deltok i Norges delegasjon på møte i Verdensorganisasjonen for immaterialrett (WIPO) om tradisjonell kunnskap den 24.-28. mars 2014.

Forbruk - Kompetansesenter for samisk naturbruk

Forbruk - systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap

7 Helse og sosial

Hovedmål:

- Likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk, som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. Tjenestene skal være tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.

7.1 Økonomiske virkemidler i 2014

Sametinget har mottatt 27 søknader om støtte til helse- og sosialprosjekter, med en samlet søknadssum på kr 6 808 300. Det ble innvilget kr 2 883 500 til 19 prosjekter. Ved årets tildeling har de fleste prosjektene som mål å fremme kunnskap om samisk språk og kultur i eksisterende helse- og sosialtilbud. Dette er i tråd med hovedmålet for tilskuddsordningen, og vil bidra til å sikre et likeverdig helse-, og sosialtilbud til den samiske befolkningen.

Sametinget har videre gitt kr 547 000 i direkte tilskudd til Várdobáiki samisk senter i Evenes kommune til brukerrettede tiltak for samiske eldre, og kr 150 000 til Samisk legeförening for å rekruttere samiskspråklig helsepersonell.

7.2 En likeverdig helse- og sosialtjeneste

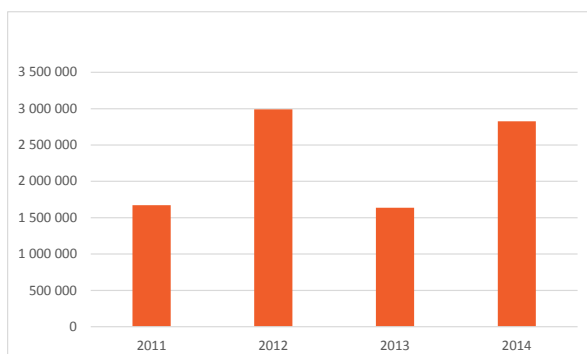
7.2.1 Samiske pasienters rettigheter og behov til en likeverdig helse og sosialtjeneste blir ivaretatt

Sametinget må gis en reell mulighet til å påvirke utviklingen av helse- og sosialtilbudene til samiske befolkningen. Sametinget har derfor tatt opp med helseministeren at styrene i regionale og underliggende helseforetak må ha samisk representasjon, utnevnt av Sametinget.

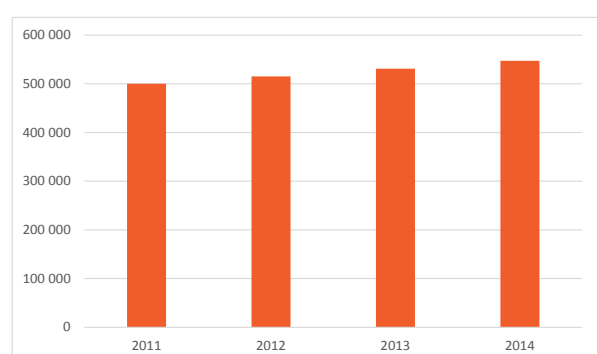
Sametinget har bedt om å bli involvert i arbeidet så tidlig som mulig når regjeringen skal legge frem en nasjonal helse og sykehusplan som skal analysere status og utfordringer i spesialisthelsetjenesten i 2015. Sametinget har også bedt om samiske representasjon i regjeringens ekspertgruppe for planen, men har dessverre ikke mottatt tilbakemelding på dette.

Sametinget er informert om at regjeringen vil legge frem en melding om primærhelsetjenesten og har i den sammenheng gjort et plenumsvedtak. Vedtaket peker på behovet for en ny og helhetlig satsing på primærhelsetjeneste også for det samiske folk. Sametinget har bedt om at en ny handlingsplan for helsetjenester til den samiske befolkning utarbeides, da den forrige planen (Mangfold og likeverd) gikk ut i 2005.

Forbruk - tilskudd til helse- og sosialprosjekter

Forbruk - tilskudd til brukerrettede tilbud til eldre samer

7.2.2 Økt kunnskap om samiske pasienters behov innen helse- og sosialtjenester på alle nivå.

Sametinget mener at det er nødvendig å øke kunnskapen om samiske pasienters behov innenfor helsetjenestene. Sametinget har derfor deltatt på Nordisk folkehelsekonferanse, hvor vi, i samarbeid med Senter for samisk helseforskning og Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helse (SANKS), arrangerte et seminar om folkehelse og folkehelseforskning blant samisk befolkning.

Sametinget har også deltatt på seminar i regi av Arktisk råd, der psykisk helse og selvmordsforebygging i cirkumpolare områder var satt på dagsorden. For Sametinget var det viktig å ha fokus på hvordan rasisme, stigmatisering og utfordringer innen tradisjonelle næringer påvirker psykisk helse hos samiske barn og ungdom.

Sametinget mener også at det er viktig at kunnskap om samiske pasienter og andre tjenestemottakeres behov ivaretas i de ulike utdanningene. Et kvalitativt godt tjenestetilbud til samiske pasienter og brukere er avhengig av at vi har fagpersonell som har kunnskap i samiske språk og samisk kultur. Det er i dag en stor mangel på samiskspråklige fagpersonell både innenfor helse- og omsorg og andre tjenestetilbud. Blant annet vil en egen samisk sykepleieutdanning kunne bidra til et mer språklig og kulturelt tilpasset pleie- og omsorgstilbud til samiske pasienter. Sametinget har derfor valgt å bidra på strategiseminarer og fagutviklingsprosjekter ved ulike profesjonsutdanninger, for å løfte denne utfordringen inn i utdanningsmiljøene. Samiske kommuner har utfordringer som blant annet mangel på kartleggingsverktøy som er tilpasset samiske demente, mangel på samisktalende personell og kompetanseoppbygging.

7.2.3 Spesialisthelsetjenestetilbud til samiske pasienter

Sametinget mener at Samisk nasjonalt kompetansesenter - psykisk helsevern og rus (SANKS) har en nøkkelrolle i utvikling av behandlingstilbud

til samiske pasienter innen psykisk helse og rus. Sametinget er derfor fornøyd med at vi gjennom konsultasjoner har fått formalisert SANKS sin status som nasjonalt kompetansesenter innenfor rus og psykiatri, og at andre regionale helseforetak forpliktes til å inngå samarbeid med Helse Nord/SANKS, slik at SANKS sitt tilbud gjøres tilgjengelig for alle samiske pasienter.

Sametinget har i møte med sentrale myndigheter og Helse Nord RHF pekt på at somatiske spesialisttilbud til samiske pasienter må vies større oppmerksomhet. Spesielt er det behov for bedre tilbud innen områder som geriatri og utredning av demens, hjerneslag eller andre sykdommer som gir kognitive konsekvenser, rehabilitering og mestring av kroniske sykdommer, samt tilbud til samiske barn og utviklingshemmede. Sametinget har løftet dette inn i konsultasjoner om oppdragsdokumenter til regionale helseforetak og er fornøyd med at Helse Nord i 2015 har fått i oppdrag å etablere et tilbud innen geriatri og rehabilitering som ivaretar samisk språk og kulturforståelse.

Sametinget har i møte med helseministeren tatt opp vår bekymring over at det stadig stilles spørsmål om behovet for tilrettelagte tjenester til samiske pasienter når omorganisering og spareprosesser settes i gang. SANKS er økonomisk og organisatorisk lagt under Finnmarkssykehuset HF, og har gjentatte ganger i 2014 vært foreslått nedprioritert i en omorganiseringsprosess. Sametinget har påpekt at tilrettelagte tjenestetilbud til samiske pasienter er et nasjonalt ansvar, og kan ikke være avhengig av den enkelte lokale foretaks økonomiske situasjon og prioriteringer.

Sametinget vektlegger behovet for å tenke helhetlig og overordnet om organisering og utvikling av tjenestetilbudet til samiske pasienter. Sametinget har derfor også vist til behovet for å samorganisere somatiske tilbud og tilbud innen psykisk helse og rus til samiske pasienter. Dette er viktig både for å rekruttere og utvikle sterke samiske fagmiljø og for fleksibel bruk av fagressurser.

Samisktalende pasienters mulighet til å bruke samisk i kontakt med spesialisthelsetjenesten er begrenset. Sametinget har i flere år vært opptatt av at dette må bedres og var derfor tilfreds med at Helse Nords tolkeprosjekt, som ble gjennomført i perioden 2011-2013, skulle videreføres i 2014. Prosjektet har dessverre ikke blitt videreført, med den begrunnelse at det ikke hadde prioritet fra utførende helseforetak. Dette beklager Sametinget og er fornøyd med at oppfølging av tolkeprosjektet gjentas i oppdragsdokumenter for 2015.

7.2.4 Språklig og kulturelt tilpasset helse og omsorgstjeneste til samiske pasienter i kommunene

Sametinget har i 2014 hatt møter med ulike kommuner for blant annet å rette oppmerksomheten på samiske pasienters behov. Det er positivt at kommunale samarbeidsprosjekter i samiske områder, som interkommunalt medisinsk senter i ETS-området (Evenes, Tjeldsund, og Skånland kommuner), ønsker å involvere Sametinget i deres arbeid med å ivareta samiske brukere.

Sametinget erfarer også at det er avstand mellom forventninger samiske innbyggere har til helse og omsorgstilbudet og tilbudet kommunene gir. Behovet for etablering av distriktsmedisinsk senter i lulesamisk område er et eksempel på at samiske innbyggere mener de ikke når frem i egen kommune. Sametinget har vært engasjert som dialogpartner i den saken. Helse- og omsorgstilbudet til samiske pasienter er derfor også et tema som ivaretas i Sametingets arbeid med samarbeidsavtaler med byer som ønsker å inngå avtale med Sametinget.

7.3 En likeverdig barneverntjeneste

Sametinget har gitt høringsuttalelse til forskrift om barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson i egen barnevernssak. Sametinget er tilfreds med at det fremgår i forskriften at barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur, skal ivaretas ved medvirkning.

Sametinget er også gjort kjent med at regjeringen arbeider med forenkling av barnevernsloven og at det i den forbindelse er nedsatt et lovutvalg. For å sikre at samiske barns rettigheter ivaretas, har Sametinget bedt om konsultasjoner i saken. Vi har også bedt om samisk representasjon i lovutvalget, men vi har dessverre ikke mottatt tilbakemelding på dette.

Sametinget har også hatt møte med Norsk Fosterhemsforening, der ivaretagelse av samisk språk og kultur for barn som er plassert i fosterhjem var tema.

7.4 En likeverdig nødmeldingstjeneste

I forbindelse med oppbygging og fremtidig organisering av nødmeldetjenesten, har Sametinget i 2014 hatt dialogmøte med direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap, kommuner innenfor forvaltningsområdet for samiske språk og 110-sentralene som betjener nødmeldinger fra disse kommunene. Sametinget vil ta med seg utfordringer og synspunkter fra dialogmøtet i videre konsultasjoner med regjeringen.

7.5 Likeverdige soningsforhold for samiske innsatte

Sametinget har i 2014 i samarbeid med Kriminalomsorgen region nord utarbeidet en tiltaksplan for samiske innsatte og soningsdømte. Et av tiltakene i planen er å samle samarbeidspartnere med kompetanse på området til et årlig nettverksseminar. Sametinget har i 2014 deltatt på et nettverksseminar for kriminalomsorgen i Tromsø.

Sivilombudsmannen har etablert en forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse. Sametinget har gitt innspill til hvordan samers rettigheter kan ivaretas under frihetsberøvelse og bedt om informasjon angående samiske innsattes soningsforhold, sett i lys av deres første rapport fra Tromsø fengsel.

8 Arealer og miljø

Hovedmål

- Bærekraftig forvaltning av natur og ressursgrunnlaget for slik å sikre og utvikle samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

8.1 Rammebetingelser

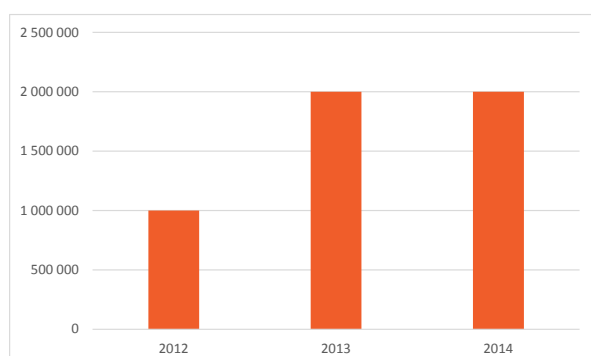
8.1.1 Protect Sápmi

Protect Sápmi er en stiftelse opprettet av Norske Reindriftssamers Landsforbund og Svenske Samers Riksforbund. Sametinget oppnevner ett medlem i styret. Stiftelsen skal yte faglig bistand til å ivareta samiske rettighetshaveres arealinteresser, land- og ressursrettigheter og utviklingsmuligheter.

Protect Sápmi får en direktebevilgning for sitt arbeid med at samiske rettighetshavere kan gi sitt frie og på forhånd informerte samtykke i utbyggingssaker. I 2014 har Protect Sápmi 4 personer tilknyttet virksomhetens arbeid.

Sametinget legger til grunn at grunnfinansieringen av Stiftelsen Protect Sápmi i økende grad må komme fra andre offentlige og/eller ikke-offentlige myndigheter, slik at Sametingets finansieringsandel gradvis kan trappes ned. Sametinget har derfor ved flere anledninger, senest i møte

Forbruk - tilskudd til Protect Sápmi

med næringsministeren 8. desember 2014, bedt regjeringen bidra med grunnfinansiering til Protect Sápmi.

8.2 Forvaltning av arealer

I et fåtall av arealplanene i 2014 har Sametinget vurdert det slik at planene har kunnet få vesentlige konsekvenser for samisk kultur eller næringsutøvelse. Vi har derfor brukt vår innsigelsesrett. Rent konkret har innsigelsene vært fremmet med hensyn til reindrift, tradisjonelt kystfiske og kulturminneverdier. Så langt har sakene funnet løsning gjennom dialog med kommunen eller gjennom mekling hos Fylkesmannen.

Nye arealbruksmåter bidrar til et økende press på de tradisjonelle samiske områdene. Dette kan være svært utfordrende for tradisjonelle samiske næringer, og skaper i noen tilfeller uforenlige interessekonflikter. Særlig i slike saker ser Sametinget det viktig å ha en god dialog med planmyndighetene allerede fra oppstart av planarbeidet.

8.2.1 Kommuneplanens arealdel for Bodø kommune 2014-2026

Innsigelsen gjaldt hensynet til sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv generelt, samt samiske kulturminner og reindriftsnæringen spesielt. Saken ble løst gjennom dialog og meklingsmøte hos Fylkesmannen. Planen ble justert slik at naturgrunnlaget er sikret i tilstrekkelig grad til at grunnlaget for innsigelsen falt bort.

8.2.2 Kommunedelplanen Byplan Sortland, Blåbyen 2014 - 2026

Innsigelsen gjaldt hensynet til reindrift, avgrenset til den delen av planen som ligger på Hinnøya. Sametinget, Sortland kommune og det berørte reinbeitedistriktet er i dialog. Det er enighet om å finne fram til konkrete alternativer til plangrep og prosesser som kan løse innsigelsen. Saken sees i sammenheng med utbyggingen av Hålogalandsveien som går gjennom planområdet, og den reindriftsfaglige konsekvensutredningen som nå utarbeides for veiprojektet.

8.2.3 Kystsone i tradisjonelle samiske områder

For Sametinget er det viktig å sikre arealene til tradisjonelle fiskeplasser og gyteområder. Disse områdene danner ressursgrunnlaget for levedyktig fiske i samiske kyst- og fjordområder. Sametinget har anmodet kommunene om å ta i bruk føre var-prinsippet i avsetting av områder for akvakulturformål. I tilfeller der nye bruksformer truer tradisjonelle fiskeplasser og gyteområder eller kan medføre irreversibel skade eller ødeleggelse av lokalt fiske, har Sametinget valgt å fremme innsigelse til planen. I tillegg har vi anmodet kommunene å ta i bruk tradisjonell og lokal kunnskap om bruken av kyst- og havområdene i planprosessen.

8.3 Naturressurser

8.3.1 Oppfølging av konsesjonssaker

Sametinget har gitt uttalelse om vindkraftprosjektene Øyfjellet vindkraftverk, Riehppi vindkraftverk, Kopperaa vindkraftverk og Markavola, Hyllfjellet og Sognvola vindkraftverker. Det er avgitt innsigelse til alle disse prosjektene.

Det er blitt konsultert med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om prosjektene Mosjøen vindkraftverk og Øyfjellet vindkraftverk, samt prosjektene, Kopperaa, Markavola, Hyllfjellet og Sognvola. I konsultasjonene gir ikke NVE uttrykk for hvilket vedtak de kommer til å gjøre. Man kan dermed ikke vurdere om man er blitt enig med myndigheten eller ikke.

Sametinget har i løpet av 2014 fremmet innsigelser mot søknader om småkraftverk i Fauske, Bodø, Balsfjord kommuner og i Vest-Finnmark. Sametinget er av den oppfatning at samla belastning av tiltakene for reindrifta ikke har vært vurdert. Det er heller ikke vurdert om konsekvensene av småkraftutbygging får vesentlige negative konsekvenser for reindrifta. NVE har sendt disse søknadene på høring i pakker der flere småkraftverk i samme område er behandla samtidig. En slik samla saksbehandling gir større mulighet til å avdekke den samla belastninga for reindriftsnæringen i et større område.

Det er blitt konsultert med NVE om småkraftpakene uten at NVE har gitt uttrykk for hvilket utfall sakene vil få. Sametinget anser dermed at konsultasjonene ikke er fullført med hensikten om å oppnå enighet.

8.3.2 Mineralvirksomhet i samiske områder

Sametinget har i 2014 gjennom vedtak bedt regjeringen raskt å ta initiativ til konsultasjoner med sikte på endringer av mineralloven slik at den uomtvistet er innenfor folkeretten. Dette særlig knyttet til plikten for å ta hensyn til samisk kultur i hele det

samiske området, retten til konsultasjoner om mineralvirksomhet og innføring av fordelingsordninger som medfører at nytteverdien fra gruvevirksomhet kommer samiske samfunn og rettighetshavere til gode.

Regjeringen aksepterte i august 2014 FN's Menneskerettsråd sin anbefaling om å videreutvikle en dialog for å oppnå en enighet om mineralaktivitet i nord. Sametinget merker seg også at en enstemmig kommunal- og forvaltningskomité i Stortinget i Innst. 57 S (2014–2015) gir uttrykk for at det er viktig at det oppnås en gjensidig forståelse for hvordan mineralressursene i de samiske områdene skal forvaltes på en måte som kan forenes med reindriftsnæringen, og at dette må ivaretas gjennom myndighetenes dialog med Sametinget. Spørsmålet om endring av mineralloven er også tatt opp av Sametinget i møte med næringsministeren. Nærings- og fiskeridepartementet har overfor Sametinget ikke gitt noen signaler om at de akter å vurdere endringer i mineralloven.

Denne situasjonen gjør det meget krevende for Sametinget å gi tilslutning til noen form for mineralvirksomhet i samiske områder. Det er behov for å videreutvikle Sametingets mineralveileder til en mer gjennomarbeidet og oppdatert mineralpolitisk plattform. Dette for å ivareta at hensynet til berørte samiske interesser og rettighetshavere i større grad innarbeides.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har ikke tatt hensyn til Sametingets innsigelse til reguleringsplan for gruvevirksomhet på Nussir og Gumpenjuni i Kvalsund kommune. Reguleringsplanen ble godkjent av KMD etter et møte med kommunalministeren, men uten at konsultasjoner ble gjennomført. Sametinget har påbegynt konsultasjoner med Miljødirektoratet om Nussir ASA sin søknad om tillatelse etter forurensningsloven. Det vil bli lagt fram en egen sak i Sametinget for endelig stillingtaking til gruveplanene i Nussir og Gumpenjuni.

8.3.3 Oppfølging av finnmarksloven

Sametinget har foretatt en helhetlig gjennomgang av finnmarksloven. Sametingets behandling knytter seg til hvordan finnmarksloven blir fulgt opp i praksis og ikke om behov for endringer av loven.

Sametinget har hatt politisk og administrativ dialog med Finnmarkseiendommen om oppfølging av plenumsvedtaket og opplever denne dialogen som konstruktiv med behov for videreføring.

Kartleggings- og anerkjennelsesarbeidet av land og ressurser etter finnmarksloven er underfinansiert. Sametinget har bedt om i statsbudsjettet avsettes midler til Finnmarkskommisjonens arbeid på en egen post.

Sametinget er kritisk til noen av de rettslige vurderingene Finnmarkskommisjonen har foretatt. Sametinget har derfor framhevet at fortidens statlige disposisjoner må tolkes i lys av overgrep- og diskrimineringsvernet i folkeretten når de underliggende rettigheter skal kartlegges og anerkjennes. Dette må inngå i den tingsrettslige vurderingen som gjøres i Finnmarkskommisjonens arbeid. Stortinget har lagt til grunn at same- og samiske lokalsamfunn har kollektiv eiendomsrett av områder i Finnmark, og sikkert i indre deler av Finnmark (jf. finnmarksloven §§ 5, 9 og 10 og justiskomiteens notat av 21.03.05). Dette må etter Sametingets syn gis større betydning i Finnmarkskommisjonens vurderinger i arbeidet med identifisering av rettigheter i Finnmark.

8.3.4 Vårjakt på ender

Sametinget mener at dagens prøveordning ikke er i tråd med de sedvanemessige måtene den tradisjonelle vårjakta har vært drevet på. Dette har Sametinget tilkjennegitt ved Norges rapportering til ILO-konvensjon nr. 169. Sametinget ønsker at vårjakta skal aksepteres som en tradisjonell samisk kulturutøvelse og at rammene for jakta må utvides slik av den er i tråd med tradisjonen, men samtidig innenfor det som kan regnes som biologisk bærekraftig.

Sametinget har hatt møter med Klima- og miljøverndepartementet der det har vært enighet om at kunnskapsgrunnlaget må forbedres. Miljødirektoratet har fått i oppdrag å utrede mulighetene for å tilpasse rammen for jakta slik at den blir mer i tråd med de sedvanemessige måtene den tradisjonelle vårjakta har vært drevet på i generasjoner.

8.4 Naturmangfold

I 2014 ble det oppnevnt nye samiske styrerepresentanter til nasjonalpark- og verneområdestyrene. I alt 20 av de totale 39 samiske medlemmer i nasjonalpark- og verneområdestyrene sto på valg. Sametinget var fornøyd med at Miljødirektoratet fulgte Sametingets innstilling oppnevning. For å styrke oppfølging av de samiske representantene i verneområdestyrene ble det utarbeidet en veiledningsbrosjyre for Sametingets oppnevnte styremedlemmer.

Sametinget ønsker å tilrettelegge for mer kontakt og nettverksbygging mellom de samiske representanter i verneområde- og nasjonalparkstyrene. Sametinget har opprettet et diskusjonsforum for representanter i sosiale media.

Sametinget har vært i konsultasjoner med Miljødirektoratet om forvaltningsplan for Femundsmarka nasjonalpark med tilliggende landskapsvernområder. I konsultasjonene ble det oppnådd enighet om forvaltningsplanen. Sametinget har fulgt opp arbeidet med konvensjon om biologisk mangfold (CBD) artikkel 8 (j) ved deltakelse på det 12. partsmøtet i år. Partsmøtet vedtok at terminologien "indigenous peoples and local communities" skal benyttes i fremtidige vedtak knyttet til konvensjonen. Sametinget har avtalt med det finske og det svenske sametinget å utrede mulighetene for et nærmere samarbeid i saker som vedrører konvensjonens artikkel 8 (j), samt om Nagoya-protokollen.

8.5 Samerettsutvalget

Sametinget vil uttrykke bekymring over den manglende framdriften når det gjelder samerettsutvalget og ser det som uheldig at anerkjennelsen av samenes kollektive og individuelle land- og ressursrettigheter utenfor Finnmark fortsatt er uavklart.

Samtidig som det ikke foregår en oppfølging av Samerettsutvalget, skjer det et tiltakende press på areal- og ressursgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Regjeringen iverksetter prosesser og tiltak som griper rett inn i problemstillinger Samerettsutvalget har utredet. Dette gjelder endringer av motorferdselloven, forenkling av utmarksforvaltningen og privatisering og arronderingssalg av skoger Statskog SF disponerer.

8.5.1 Privatisering og arronderingssalg av skoger Statskog disponerer

Statskog SF fortsetter det såkalte arronderingssalg. Sametinget har uttrykt prinsipiell motstand mot den type salg av grunn i samiske områder før dette er kartlagt slik Samerettsutvalget har foreslått og folkeretten forutsetter. Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Statskog omfatter derfor ikke konsultasjoner om et slikt salg Sametinget prinsipielt er i mot. Landbruks- og matdepartementets pålegg til styret i Statskog SF om privatisering av drivverdig skog omfatter også det samiske området og vil i høy grad kunne påvirke samiske rettigheter og interesser uten at Sametinget ble konsultert om dette. Landbruks- og matdepartementet har informert Sametinget om at det vil bli konsultert dersom det blir aktuelt å vurdere salg i disse områdene. Sametinget kan ikke se at et slikt eventuelt salg eller delprivatisering samsvarer med folkerettslige forpliktelser overfor det samiske folk og den prosessforståelsen som hele tiden har ligget til grunn for nedsettelsen og oppfølgingen av Samerettsutvalget.

8.5.2 Forenkling av utmarksforvaltningen

Sametinget ble ikke konsultert om mandat og sammensetning av faggruppe som skulle avgi rapport om forenkling av utmarksforvaltningen. Kommunal- og moderniseringsministeren valgte å orientere Sametinget om at vi skulle konsulteres om eventuelle tiltak som kan berøre samiske interesser. Sametinget har hatt et administrativt drøftingsmøte med faggruppen og vil avgi høringsuttalelse til rapporten som ble avgitt i desember 2014. Det er Sametinget klare for menning at forenklingstiltak må bidra til å styrke det samiske folks deltakelse i forvaltningen av utmarksressursene, og ikke svekke den.

8.5.3 Endring av motorferdselloven

Sametinget har hatt konsultasjoner med Miljøverndepartementet om snøscooterløyper i verneområder i Finnmark og Nord-Troms. Sametinget støtter forbudet mot løyper i verneområder, men mener det likevel bør gis anledning til å vurdere dette ved etablering av verneområder og ta inn bestemmelser for dette i verneforskriftene. Sametinget påpeker at et forbud vil kunne skape utfordringer i Finnmark hvor man allerede har løyper i verneområder.

Når det gjelder spørsmålet om samtykke til motorferdsel i statsallmenninger ønsker ikke Sametinget at regjeringen gjør endringer i hvem som skal samtykke til motorferdsel i statsallmenninger nå. Spørsmålet må tas opp i arbeidet med oppfølgingen av samerettsutvalget 2.

Sametinget må konsulteres om spørsmålet i den anledning. Vi er generelt opptatt av at det ikke gjøres inngrep i underliggende eier- og bruksrettigheter som ennå ikke er kartlagt og identifisert.

9 Kulturminnevern

Hovedmål:

- Dokumentere, formidle og forvalte kunnskapen om fortida og for framtida, som samiske kulturminner og kulturmiljøer representerer.

Det har vært stor aktivitet innen det samiske kulturminnevernet i 2014. Sametinget har hatt kontakt med informanter, bygdelag, reinbeitedistrikt, kommuner og enkeltpersoner. Vi har gjennomført 152 befaringer, der det er registrert 784 nye kulturminnelokaliteter med samiske kulturminner, som alle er lagt inn i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden. Innenfor de nevnte lokalitetene er det registrert 6047 nye eller endrede enkeltminner, 413 av disse ble funnet på Noiddiidcearru (Va-rangervidda) i forbindelse med det forberedende verdensarvbeidet.

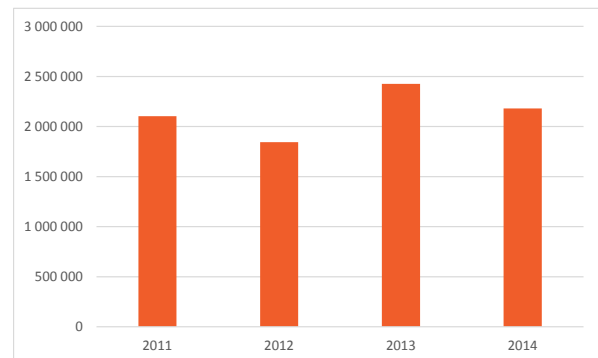
I nordre del av Nordland er det foretatt 15 befaringer sammen med ulike informanter, og det har blitt registrert 46 nye enkeltminner, fordelt på 12 lokaliteter. Disse registreringene er i stor grad blitt gjort ved at lokale enkeltpersoner med interesse for kulturminnevern har tatt kontakt med Sametinget. Et godt samarbeid over år har dermed ført til dokumentasjon av verdifull ny kunnskap.

Sametinget har gjennom prosjektet "Identifisering og registrering av samiske bygninger" siden 2012 registrert omkring 600 samiske bygninger, der ca. 210 er stabbur og ca. 180 er boliger. Dette prosjektet er viktig for dokumentasjon av samisk tilstedeværelse.

Registreringene og aktiviteten for øvrig i kulturminnevernarbeidet gjenspeiler at Sametinget på en god måte har vært med på å dokumentere, formidle og forvalte kunnskapen om samiske kulturminner og kulturmiljøer i Norge. Vi ser at det imidlertid er felt innenfor det samiske kulturminnevernet der det fortsatt er nødvendig med økt

oppmerksomhet. Dette gjelder immaterielle kulturminner, der det kreves ytterligere innsats for å nå det oppsatte målet.

Forbruk - tilskudd til kulturminnevern

9.1 Rammebetingelser for samisk kulturminnevern

Mottakere av søkerbaserte midler har i stor grad vært museer eller andre samiske organisasjoner. Her følger noen eksempler fra 2014:

- Aajege språksenter fikk midler til registrering av samiske bygg i Meråker, dokumentasjon av sagn og fortellinger i Røros, samt tilrettelegging av kulturminner i Forollhogna.
- Saemien Sijte fikk midler til å registrere kulturminner i snøfonner. På grunn av endret klima er det større nedsmelting av snø og is, og det kan derfor dukke opp eldre samiske gjenstander på slike steder.
- Spildra grendelag fikk tilskudd til å dekke landskapsarkitektens arbeid med å utarbeide detaljerte planer for sikringen av bjørnegraver langs kultursti.
- Árran lulesamisk senter fikk midler til å videreføre en flerårig registrering av krigsminner, samt foreta dokumentasjon av en offerplass i Sørfold.
- Midt-Troms museum fikk midler til å restaurere samiske bygg i Kaperdalen.

Det ble videre tildelt midler fra Riksantikvarens bevaringsprogram for fredete bygninger i privat eie. Av større restaureringsprosjekter er det gitt midler til Middagmoen i Sørreisa, Fjellidal i Gra-

tangen, husmannsplassen Kjelvik i Sørfold, Tuva i Hamarøy, Tolkhuset i Nesseby og en skjeltersjø i Tana.

Når det gjelder samisk bygningsvern for øvrig, er huset på Varsigården i Sirbmá satt opp på avtalt tomt, og arbeidet med ferdigstilling av huset har pågått. Huseier har også fått noe tilskudd fra Norsk kulturminnefond til oppsettingen. Menahuset på Sandnes i Sør-Varanger kommune er også satt i stand utvendig, etter planer som Sametinget har godkjent og gitt tilskudd til.

9.1.1 Det samiske perspektivet i nasjonalt og regionalt kulturminnevern

Sametinget har deltatt i den regionale styringsgruppen for Goarahat og Sandvikhalvøya, utvalgt kulturlandskap i Finnmark sammen med Finnmark fylkeskommune, Fylkesmannen og FEFO. Sametinget har vært med på felles befarings i området, samt deltatt på kulturminnevandring sammen med presse og lokal samarbeidsgruppe. Sametinget har også bevilget midler til Sjøsamisk kompetansesenter, slik at de kan registrere kulturminner innenfor området. På den måten vil en få synliggjort det sjøsamiske perspektivet i et kystkulturlandskap.

Sametinget har i 2014 oppnevnt Sverre Fjellheim som Sametingets nye representant i verdensarvrådet for Røros bergstad og Circumferensen. En slik deltakelse er viktig for å synliggjøre sørsamisk kultur i verdensarvområdet Røros.

9.1.2 En effektiv og smidig forvaltning av samiske kulturminner

Sametinget har i innspill til Riksantikvarens (RA) prioriteringsbrev for 2015 blant annet pekt på samisk bygningsvern og Várjjat siida inn på UNESCOs verdensarvliste som aktuelle saker for Sametinget å arbeide aktivt videre med.

Når det gjelder Sametingets utfordringer, har vi spesielt pekt på 100-års grensa i kulturminneloven for samiske kulturminner og kvalitetssikring og oppdatering av kulturminnedatabasen, Askeladden.

9.2 Forvaltning av samiske kulturminner

9.2.1 Funksjonell og forutsigbar forvaltning etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven

Sametinget har i samarbeid med Finnmark fylkeskommune (FFK) i to feltsesonger foretatt utfyllende registreringer på Porsangmoen og Hálkavárri skyte- og øvingsfelt i Porsanger kommune. I 2014 er det registrert 56 samiske kulturminner. Totalt er det nyregistrert 82 kulturminner, og i tillegg er det kjent i overkant av 430 enkeltminner innenfor skyte- og øvingsfeltet. De fleste av disse kan settes inn i en samisk kontekst.

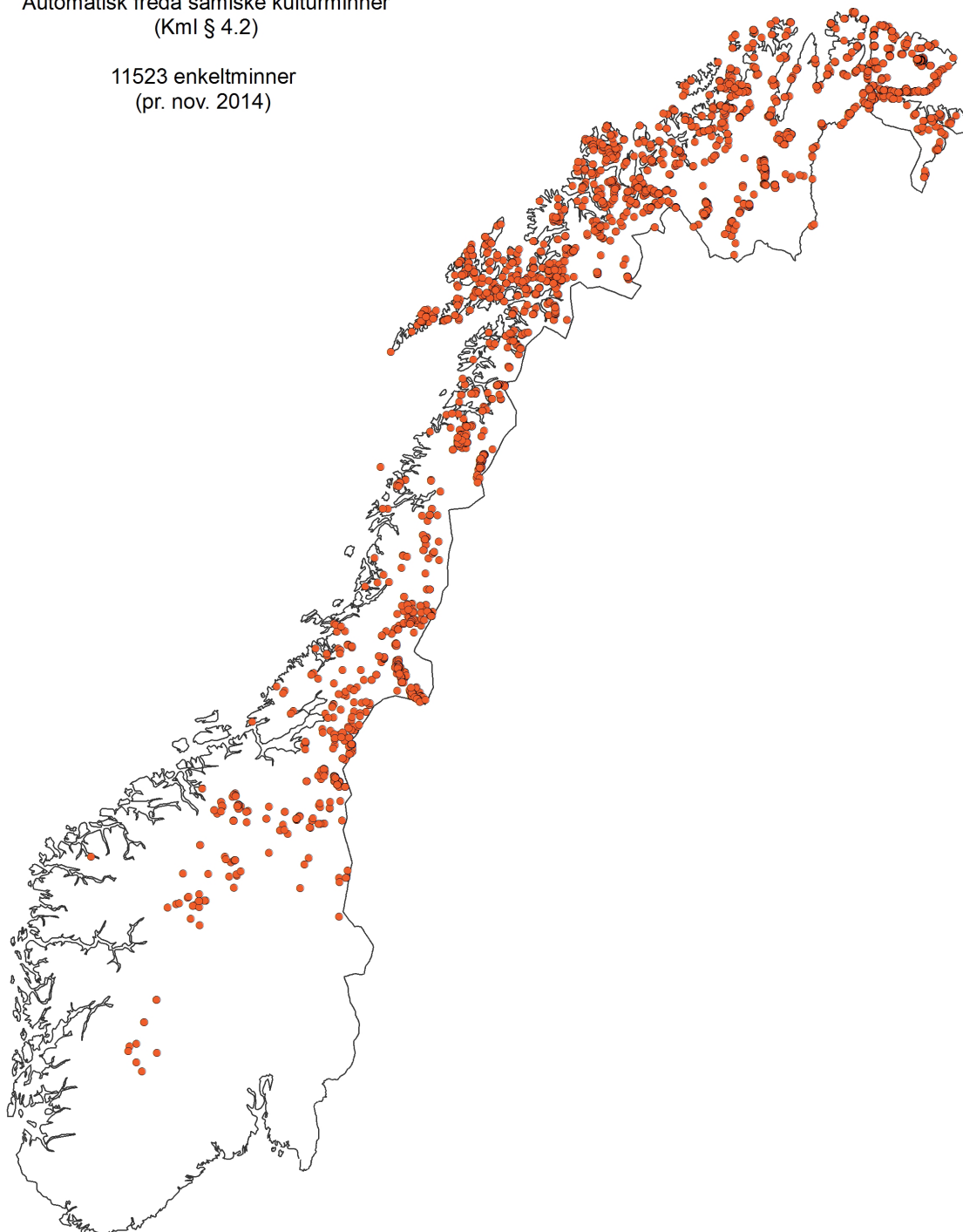
Sametinget har i 2014 fått i stand en revegetering av et skadet kulturminneområde ved Høyvikhøyden i Vadsø kommune. I området er det blant annet en rekke samiske urgraver. Skadene oppsto i forbindelse med Avinors utbedringsarbeid for sirklingslysene til Vadsø lufthavn i 2007. Den praktiske revegeteringen ble utført av Bioforsk. Saken har versert innenfor kulturminneforvaltninga i flere år, og den er nå avsluttet på en etter forholdene akseptabel måte.

Sametinget fikk i 2014 innvilget et tilskudd av Riksantikvaren til å kontrollregistrere kulturminner ved Lenesjávri/Leinavann i Bardu. Prosjektet var et samarbeid med Troms fylkeskommune. Formålet med årets registrering var å få en oppdatert oversikt over kulturminnene og få dem kartfestet ved hjelp av ny teknologi (avansert GPS). Undersøkelser bekreftet antakelsen om stor kulturminnetetthet ved Lenesjávri og om stor variasjonsbredde og tidsdybde i kulturmiljøet. Arbeidet resulterte i ca. 50 registrerte kulturminner, hvorav 32 på en og samme holme (Duopmáasasuolu/Tomasholmen). Ny kunnskap førte også til omdefinering av kultur-

Kartet viser kartfestede automatisk fredete samiske kulturminner i Norge per november 2014. Antallet enkeltminner i Askeladden er 11523, men det er omtrent bare halvparten som er kartfestede og vises i kartet. Det er sikkert også flere kulturminner i databasen som er samiske, og som vil dukke opp i forbindelse med ytterligere kvalitetsheving av materialet. Kartet er utarbeidet av Bjørn Berg, Sametinget.

Automatisk freda samiske kulturminner
(Kml § 4.2)

11523 enkeltminner
(pr. nov. 2014)

minner. Det som før feltarbeidet var kjent som en gravholme, viste seg også å ha en eldre forhistorie som fangstlokalitet for villrein.

Etter oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland har Sametinget i 2014 foretatt kulturminneregistreringer innenfor Møysalen nasjonalpark og landskapsverneområde. Møysalen nasjonalpark og Møysalen landskapsvernområde skal til sammen sikre et større, sammenhengende natur- og kulturlandskapsområde.

Det ble valgt ut tre avgrensede områder innenfor Møysalen nasjonalpark for Sametingets feltarbeid, der det ble registrert 23 kulturminnelokaliteter. Disse består av kulturminner knyttet til den eldre samiske reindriften, slik som árran/teltboplasser, gammetufter og hellere; kulturminner knyttet til den eldre samiske gårdsbosetningen og kulturminner knyttet til skjerpe-/gruvedriften fra begynnelsen av 1900-tallet. Årets kulturminneregistrering har vært verdifull og viktig når det gjelder å synliggjøre eldre samisk tilstedeværelse og samiske kulturminner i denne delen av Sápmi.

Det største registreringsprosjektet på sørsamisk område i 2014 har blitt gjort i forbindelse med den planlagte 420 kV-kraftlinja på Fosen. Det ble registrert fem automatisk fredete samiske kulturminnelokaliteter, herunder to gåetie-sijjeh/gammetufter, én gaelmie/urgrav, én aernie/ildsted og én tsiegle/merkestein. Registreringene er en viktig dokumentasjon av eldre tiders samisk bruk og bosetning på Fosenhalvøya. Sametinget har også, etter avtaler med Statnett, fått endret kraftlinjetiltakene slik at ingen av disse kulturminnene vil bli skadet eller ødelagt i forbindelse med byggingen av kraftlinja.

9.2.2 Registrering og identifisering av samiske bygninger

I forbindelse med prosjektet, identifisering og registrering av samiske bygninger, har det i 2014 vært gjennomført befaringer i kommunene Kau-

tokeino, Lenvik, Tranøy, Berg, Målselv, Sørreisa, Dyrøy, Ibestad, Salangen og Lavangen. Det ble befart 180 bygninger i løpet av feltsesongen.

Totalt ble 180 bygninger befart, av disse ble 107 konkludert som samiske. Av de resterende bygningene er det noe tidlig å konkludere, men trolig vil om lag halvparten av disse være å regne som samiske. Til sammen dreier det seg om ca. 51 hus/hytter, de øvrige er aiti, fjøs/stall/låver, samt andre mindre uthus og gammer. For 42 av de 145 bygningene er det nødvendig med store utbedringer og strakstiltak for å bevare disse. Et stort antall av de bygningene som regnes som samiske, rundt regnet 40 har tilstandsgrad TG3, som betyr at dette er bygninger som trenger strakstiltak og store utbedringer.

9.2.3 Kulturmiljøet Skoltebyen

Skjøtselen i Skoltebyen for 2014 er gjennomført etter planene og sluttresultatet er bra. Det er arbeidet med vegetasjonspleie, hogd kratt og brukt beitepusser for å få bukt med gjenstridige tuer. Svanhovd miljøsenter har vært engasjert for å få dyrket fram stedegent frø som er spredt på gravhaugen.

Videre har Sametinget sørget for at St. Georgs kapell er bedre brannsikret. Dette er gjort ved å legge et grusbelt rundt bygningen som en hindring mot gressbranner i området. Det er også engasjert rørlegger til å reparere vannanlegget i Hallonen-huset.

Sametingets dialog med Statens vegvesen og med Sør-Varanger kommune har avklart at et trespråklig stedsnavneskilt for Skoltebyen skal settes opp.

Planen for anlegg av universell adkomst ned til fiskeklassen ved Skoltefossen er ferdig utarbeidet og vil bli lagt ut på anbud.

9.3 Synliggjøring av kulturminner

9.3.1 Samiske kulturminner brukes for å dokumentere kunnskap om tilpassing til ressurser og landskap

Både Sametinget og Riksantikvaren har innvilget tilskudd til Árran julevsáame guovdásj/lulesamisk senter for videreføring av prosjektet. Krigsminner i Nord-Salten som ledd i verdiskaping på kulturminneområdet. Resultatene fra prosjektet formidles blant annet gjennom bloggen, krigsminner.blogspot.no. Temaet har vært spesielt aktuell i forbindelse med den oppmerksomheten som har vært på andre verdenskrig i 2014.

9.3.2 Sametinget er hovedaktør i formidlingen av den samiske kulturarven

Prosjektet for registrering av samiske kulturminner langs 420kV-kraftledning Balsfjord – Hammerfest er avsluttet. Det er utarbeidet en sluttrapport for registreringsprosjektet. Registreringsprosjektet pågikk i perioden 2010-2012, og det ble registrert om lag 1000 samiske kulturminner. Sluttrapporten synliggjør eldre samisk bruk og bosetning i de aktuelle områdene fra kyst til fjell og bidrar dermed til økt kunnskap om kulturhistorien i Sápmi.

Som et resultat av den sentrale kulturminnepolitikken har Riksantikvaren satt i gang flere bevaringsprogrammer for kulturminner. Et av disse er bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner 2010-2020 (BARK). Sametinget har mottatt tilsagn fra Riksantikvaren til arbeid med BARK, og vi har laget en langsiktig plan for skjøtsel av samiske kulturminner.

Sametinget har i 2014 arbeidet med sikring, tilrettelegging og skilting av samiske kulturminner på Spildra og på kirkegårdene i Nordstraumen og på Skorpa i Kvænangen kommune, Sarinatangen i Røyrvik kommune samt sikring av og informasjon om samiske kulturminner ved Klubben i Nesseby kommune. Alle prosjektene har lokal forankring

og er viktige når det gjelder tilrettelegging og formidling av samiske kulturminner og kulturmiljø på lokalt nivå.

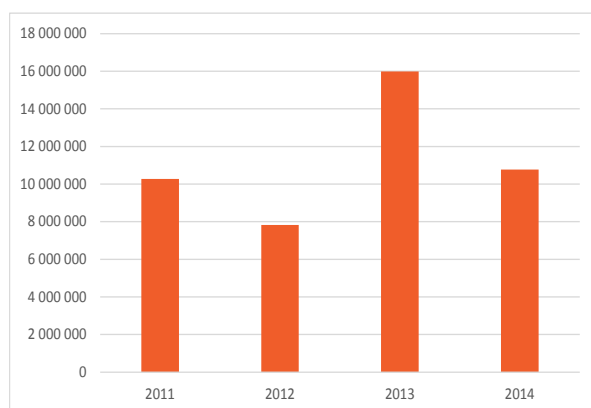
10 Næring

Hovedmål:

- Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

10.1 Rammebetingelser i primærnæringer

Forbruk - tilskudd til primærnæringer

10.1.1 Marine næringer

Sametinget har i 2014 hatt stor fokus på sjøsamiske utfordringer. Det er blant annet avholdt flere folkemøter i sjøsamiske bygder. Møtene har vært gode bidrag til en kontinuerlig politikkutvikling på dette feltet. Sametinget har merket seg at antall saker, høringer, proposisjoner og lignende fra Nærings- og fiskeridepartementet har vært uvanlig høyt i 2014. Sametinget har på best mulig måte gitt gode og konstruktive innspill på sentrale politikkområder innenfor den marine sektoren i 2014.

10.1.1.1 Fiskerireguleringer

Sametinget har deltatt i fiskerireguleringene og gitt innspill i saker som angår kyst- og fjordområdene, både gjennom reguleringsmøtene med fiskeridirektøren og gjennom norsk-russisk fiskerikommisjon. Fjordfiskerinemnda ble etablert i 2014 og har påbegynt sitt arbeid i 2014. Sametinget har

store forventninger til nemndas bidrag i fiskeriforvaltningen og er oppmerksom på nemndas utfordringer framover.

Sametinget og Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører hver høst en politisk konsultasjon om neste års fiskerireguleringer. Det hadde i forkant av den politiske konsultasjonen også vært avholdt administrative konsultasjoner om ny stortingsmelding om kongekrabbeforvaltningen. Konsultasjon om kongekrabbemeldingen vil fortsette i 2015. Sametinget mener at alle fartøy under 15 meter som er utstyrt og rigget for kongekrabbefiske skal kunne få delta i dette fiskeriet. Sametinget er ikke fornøyd med at konsultasjoner om dette ikke førte fram og ble avvist av Nærings- og fiskeridepartementet.

Regjeringen ønsket i 2014 å endre deltakerloven. Sametinget går ikke inn for disse endringene, og har bedt om konsultasjoner med regjeringen, uten å nå fram.

10.1.1.2 Laksefiske

Sametinget har i 2014 foreslått at Finnmarkseiendommen (FEFO) og Finnmark fylkeskommune sammen utvikler en rekrutteringsordning i sjølaksefiske gjennom lakseplasser avsatt til ungdom og at sjølaksefiske blir satt på timeplanen i den videregående skolen. Dette er fulgt opp i FEFOs regler for tildeling av lakseplasser.

Sametinget er representert i den norske forhandlingsdelegasjonen om ny overenskomst på grensetrekket i Tanavassdraget. Delegasjonen har ikke lyktes med å bli enig om reguleringer i turistfiske og med å bedre tilgangen til de tradisjonelle fiskeplasser på grensetrekket for lokalbefolkningen.

Sametinget i Norge har observatørstatus i The North Atlantic Salmon Conservation Organization (NASCO). Sametinget var til stede på NASCO-års-møtet 2014. Årets sesjon ble avholdt i Saint-Malo, Frankrike 3.-6. juni. Sametinget hadde et eget åpningsinnlegg.

10.1.1.3 Økonomiske virkemidler til marine næringer

Som tidligere år har det vært stor søkerpågang om investeringsstøtte både på sjø- og landsiden, til fartøyinvesteringer og til utbygging av mottaksanlegg. Mange vil fortsatt etablere seg som fiskere både med eget fartøy gjennom førstegangsinvesteringer i tillegg til utskifting av fartøy for å effektivisere og styrke sin fangst- og fiskeriaktivitet. Blant disse er mange unge fiskere som gjennom investeringsstøtte fra Sametinget har bidratt til å utløse støtte fra andre finansieringsinstanser for å kunne etablere seg med egne fartøy i næringen.

Sametinget har bidratt med støtte til felles serviceanlegg for fiskere for å tilrettelegge for effektiv drift og samtidig bidra til et fellesskap i lokale fiskerimiljø. Sametinget vil som et tilretteleggende tiltak trekke fram sitt bidrag til å bygge opp mottaksanlegget i Seglvik i Kvænangen kommune. Oppstart av mottaksanlegget er viktig for leveranser av fjord- og den kystnære flåten i regionen Nord-Troms. Den lokale flåtegruppen er av en slik størrelse at det vil være lite gunstig å gjøre leveranser til anlegg langt utenfor lokalområdet, og vel 50 % av landet kvantum i Kvænangen kommune er blitt levert på anlegget.

10.1.2 Jordbruk

10.1.2.1 Arktisk landbruk

2014 var det siste året programmet Arktisk landbruk kunne finansiere nye prosjekter. Sametinget har deltatt både i forvaltningen av midlene og i styringsgruppa for programmet. Forvaltningsgruppa består av fylkeslandbruksdirektørene, bondeorganisasjonene, Norske reindriftssamers landsforbund (NRL) og Sametinget. Av de større prosjektene som gruppa finansierte var blant annet å følge opp det nye klassifiseringssystemet for reinkjøtt, arktiske grønnsaksproduksjon, grovforproduksjon og hagebær i arktisk.

10.1.2.2 Virkemidler til jordbruk

I jordbruksavtalen for 2015 ble virkemidler til Sametinget på totalt kr. 4 mill. avviklet som ordning. Dette vil få konsekvenser for jordbruket i samiske

områder og Sametinget er svært lite tilfreds med at mulighetene for å støtte bruksutbygginger i samiske områder fra og med 2015 er falt bort.

I likhet med 2013 har det vært en stor pågang av søkere som vil investere i jordbruksnæringen. Flere av de geitebrukene som har måttet slakte sine besetninger og sanere driftsbygg for å bli kvitt sykdommer, har fått tilskudd til bygg. Sametinget fikk 2 millioner kroner til arktisk landbruk. 1 million kroner ble overført til forvaltningsgruppa for arktisk landbruk, og 1 million kroner ble brukt til ulike prosjekter som Sametinget selv finansierte. Blant annet bevilget Sametinget midler til videreføring av Ávjovárri-prosjektet der kommunene Porsanger, Karasjok og Kautokeino er med.

10.1.3 Reindrift

10.1.3.1 Reintilpasningen i Finnmark

Sametinget registrerer at det er stor usikkerhet i reindriftnæringa når det gjelder konsekvenser og videre oppfølging etter endt reduksjonsperiode. Sametinget har derfor bedt om at prosessen med reintallstilpasning evalueres, og at det settes i gang et arbeid snarest for å etablere forutsigbare løsninger for eventuelle fremtidige reintallsreduksjoner, som har legitimitet blant utøverne. Sametinget har også påpekt at reintallsfastsettelsen skal ta utgangspunkt i alle årstidsbeiter, og at rettighetssituasjonen på vinterbeitene i de berørte områdene ikke er avklart. Dette må gjøres slik at man makter å få til stabile og forutsigbare rammer for reindriften.

10.1.3.2 Dialogmøter med reinbeitedistriktene

Sametinget gjennomførte fra januar 2014 til mars 2014 dialogmøter med reinbeitedistrikter i alle reinbeiteområder. Formålet var å etablere kontakt og dialog med reinbeitedistriktene. Hovedtema i alle dialogmøtene har vært sikring av reindriftas arealgrunnlag. Mange av reinbeitedistriktene er bekymret for ivaretagelsen av reindriftas arealgrunnlag i den nye regionale forvaltninga og med avviklingen av områdestyrene. Reinbeitedistriktene er særlig bekymret for at innsigelsesinstituttet ikke vil bli brukt i stor nok grad av fylkesmennene. Alle reinbeitedistriktene har påpekt at det er ressursmessig utfordrende for distriktene å følge alle planprosesser, og at dette gjør at reindriftas rettsikkerhet svekkes.

10.1.3.3 Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL)

Sametinget har sammen med Norske reindriftsamers landsforbund (NRL), Landbruks- og matdepartementet (LMD), fylkesmennene og Reindriftsforvaltningen deltatt i en prosess om utvikling av rammer for samisk og reindriftsfaglig medvirkning i regional forvaltning av reindrift. Arbeidsgruppa avleverte rapport til LMD 1. juni 2014. For Sametingets og NRLs representanter i arbeidsgruppa var det viktig at man etablerer gode rutiner for kontakt med og involvering av reindriftsnæringa i forvaltninga.

Norske Reindriftssamers Landsforbund har satt i gang arbeid med organisasjonsutvikling, og Sametinget har bevilget midler for å støtte opp om dette arbeidet. Sametinget har også bevilget midler til Gáldu for arrangering av seminar om reindriftsloven og folkeretten. Dette er et viktig bidrag for å høye kompetansen blant reindriftsutøverne om egne rettigheter.

10.1.3.4 Avvikling av bevilgningen over reindriftsavtalen

Under reindriftsforhandlingene i 2014 valgte avtalepartene å avvikle bevilgningen fra 2015. Sametinget ser med bekymring på at regjeringens effektivisering av offentlig forvaltning, fra 2015 vil gå utover Sametingets muligheter for å jobbe for verdiskaping i samisk tradisjonell næring.

10.1.3.5 Norsk-svensk reinbeitekonvensjon

Sametinget har koordinert og deltatt i den samiske arbeidsgruppa som har levert forslag til endringer i norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Arbeidsgruppa overleverte sitt forslag til regjeringene i Norge og Sverige i mars 2014.

I sin overleveringstale understreket arbeidsgruppa behovet for de foreslåtte endringer i konvensjonsteksten, samt betydningen av å igangsette prosesser om rettighetsavklaring i konvensjonsområdet. Vern mot arealinngrep og god rovviltpolitikk er også avgjørende for den fremtidige grenseoverskridende reindrift. Sametinget deltok på overleveringa og understreket behovet for oppfølging av arbeidsgruppas forslag hos de respektive regjeringer. Sametinget forventer å bli konsultert av regjeringen videre i prosessen med norsk-svensk reinbeitekonvensjon.

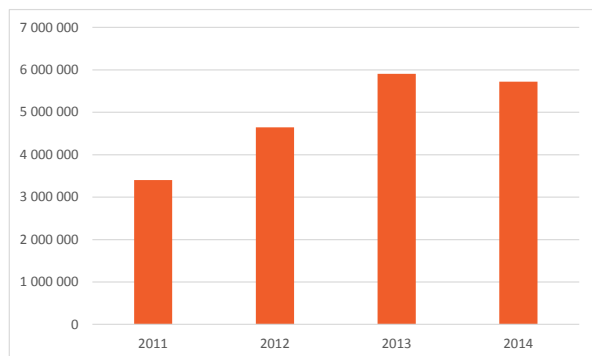
10.1.4 Rovvilt

Sametinget har avholdt et seminar for sine oppnevnte medlemmer i de regionale rovviltnevnene. Hensikten var å få en enhetlig oppfatning om hva Sametingets rovviltpolitikk er.

Sametinget er misfornøyd med statens rovviltpolitikk som ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til næringsinteressene i rovviltpolitikken. Klima og miljødepartementet har satt i gang et arbeid med å vurdere ulvesonen. Et av forslagene er å utvide denne sonen i østlandsområdet, og Sametinget har uttrykt skepsis til denne utvidelsen.

10.2 Attraktive lokalsamfunn

Forbruk - tilskudd til næringsliv og bedriftsutvikling

Sametinget har bidratt med finansiering av utviklingstiltak og investeringer som bidrar til en betydelig grad av bedriftsutvikling. Blant annet er det en etterspørsel etter tilskudd til investeringer innenfor fisketurisme. Sametinget mener at disse tilskuddene bidrar til å redusere risikoen for den enkelte bedrift, og på den måten bidrar til et levende lokalsamfunn i samiske områder.

Sametinget har deltatt med finansiering av en rekke gode prosjekter, både på bedriftsnivå og mer tilretteleggende prosjekter. Sametinget får mange gode tilbakemeldinger. Mange mindre bedriftsutviklingsprosjekter ville ikke blitt realisert uten Sametingets medvirkning. Sametinget er også i svært mange tilfeller en utløsende faktor for at prosjekter og bedrifter får annen privat og offentlig finansiering.

10.3 Kulturnæringer

I 2014 har Sametinget satset spesielt på kompetanseheving, nettverksbygging og lønnsomhet i utvikling av kulturnæringen. Som en del av denne satsingen har bedriftsutviklingsprogrammet Dáhttu blitt igangsatt. Dette programmet er utviklet spesielt for kulturnæringsbransjen. I 2014 startet Sametinget opp 3 ulike program. Dáhttu1 Finnmark, Dáhttu2 Troms og ett program spesielt for duodjiutøvere fra hele landet, Dáhttu Duodji. Til sammen er 36 samiske kulturnæringsaktører nå i ferd med å utvikle sin bedrift gjennom dette pro-

grammet. Hvert program går over ett år og inneholder 3 samlinger som tar for seg temaene forretningsidé, etableringshjelp og strategiutvikling.

I tillegg får hver deltager 50 rådgivningstimer hver. Programmet samler utøverne som til daglig jobber alene og geografisk spredt, og styrker deres mulighet for å bli gode næringsaktører.

Sametinget arrangerte samisk kulturnæringskonferanse i Kautokeino og har støttet etableringen av Kultursiida, nettverk for samisk kulturnæring i Nord-Troms.

Sametinget igangsatte i 2014 et samarbeid med Senter for samiske studier ved Norges arktiske universitet (UIT) for å lage en statusrapport på samisk kulturnæring.

10.3.1 Duodji

Sametinget sendte ut på høring en sak om hvordan forbedre støtteordningene i duodji. Sametinget holdt også et seminar om det samme temaet. I notatet ble det vurdert ulike alternativer for en driftsstøtteordning. Et av alternativene var å overføre hele ordningen til duodjiorganisasjonene. Dette alternativet er blitt fulgt opp og en arbeidsgruppe skal vurdere om dette er gjennomførbart.

Sametingsrådet utarbeidet en redegjørelse om duodji. I redegjørelsen ble eksisterende mål for duodjinæringen videreført. Målet er å utvikle en næringsrettet duodji med økt lønnsomhet og omsetning av egenproduserte varer.

Sametinget inngikk en næringsavtale for duodji med Sámiid duodji og Duojáriid ealáhussearvi for 2014. Målet for næringsavtalen er å utvikle en næringsrettet duodji med økt lønnsomhet og omsetning av egenproduserte varer. Rammen var på 9,4 millioner kroner for 2014.

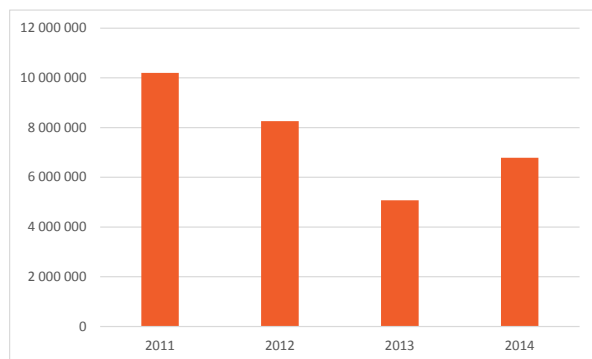
I likhet med 2013 var etterspørselen etter investeringsmidler lavere enn det som var satt av i avtalen. Forbruket var nær 3 millioner kroner. Det største tilskuddet var på 1 millioner kroner til vi-

dereføring av to veilederprosjekter i Midt- og Øst-Finnmark. Merkevarerprosjektet for duodji, som ble satt i gang i 2013, er foreløpig stoppet opp, men organisasjonene har en intensjon om å ta opp igjen arbeidet.

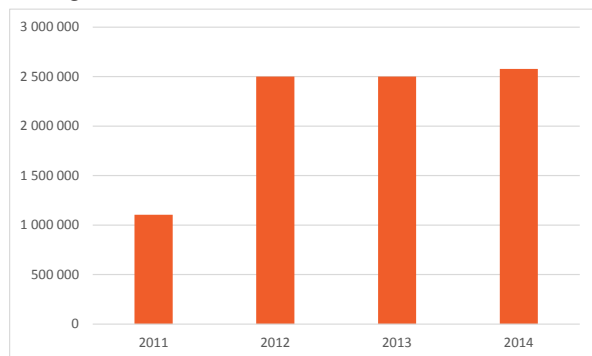
I 2014 ble flere kulturrelaterte duodjikurs finansiert over næringskapitlet. Kursene er korte og lite relatert til næringsutvikling.

I 2014 ble 10 søkere til driftstilskuddsordningen kontrollert av et regnskapsfirma. For 6 av disse anbefalte regnskapsfirmaet bokettersyn.

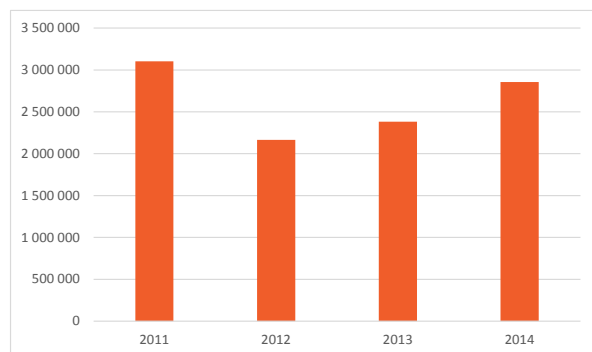
Forbruk - næringsavtalen for duodji

Forbruk - tilskudd til utvikling og rekruttering i duodji-næringen

Forbruk - tilskudd til Duodjeinstitutta

10.4 Verdiskaping og nyetableringer

I utviklingsprosjektet Samisk Reiseliv i Nord-Norge er 36 bedrifter med, 7 fra Nordland, 7 fra Troms og 22 fra Finnmark. Dette viser at det er stor interesse fra næringen for å utvikle det samiske reiselivet. I 2014 innvilget Sametinget et tilskudd på kr 867 000 til gjennomføring av tredje og siste år av hovedprosjektet Samisk reiseliv.

I oktober 2014 ble Samisk reiselivskonferanse avholdt. Konferansen ble arrangert av Samisk Reiseliv i Nord – Norge i regi av Kunnskapsparken Origo. Konferansen var fulltøget med 71 deltagere. Konferansen gikk over to dager og besto av innledere fra både forskningsmiljø og reiselivsbedrifter.

Sametinget har gitt kr 350 000 i tilskudd til Matfestivalen Márkomeannu HERSKO. Dette var en matfestival med fokus på samisk mat og samiske mattradisjoner i Nordre Nordland og Sør-Troms. Slike arrangementer er svært viktig for å utvikle reiselivsnæringen og satsingen på samisk mat i de samiske områdene i denne regionen.

Sametinget har innvilget etablererstipend og tilskudd til oppstart og utvikling av samiske reiselivsbedrifter, kombinasjonsnæringer og tiltak som gir videreforedling av råvarer fra samiske områder.

Det ble igangsatt etablereroppfølging og opplæring i Karasjok og indre Finnmark i 2014. Sametinget har inngått rammeavtale med ekstern konsulent, som gjennomførte programmet for Sametin-

get. Etablereropplæring og oppfølging ble også forsøkt igangsatt i Sør-Troms, men Sametinget fikk dessverre ikke nok påmeldte til samlingen.

Sametinget har fokus på utmarksnæring og videreforedling av mat i samiske områder, og ga i 2014 tilskudd til flere prosjekter knyttet til utmarksnæring, reindriftsbasert turisme og samisk reiseliv. Sametinget registrerer at aktører som vil satse på utmarksnæring, først og fremst gjør det i sammenheng med reiseliv.

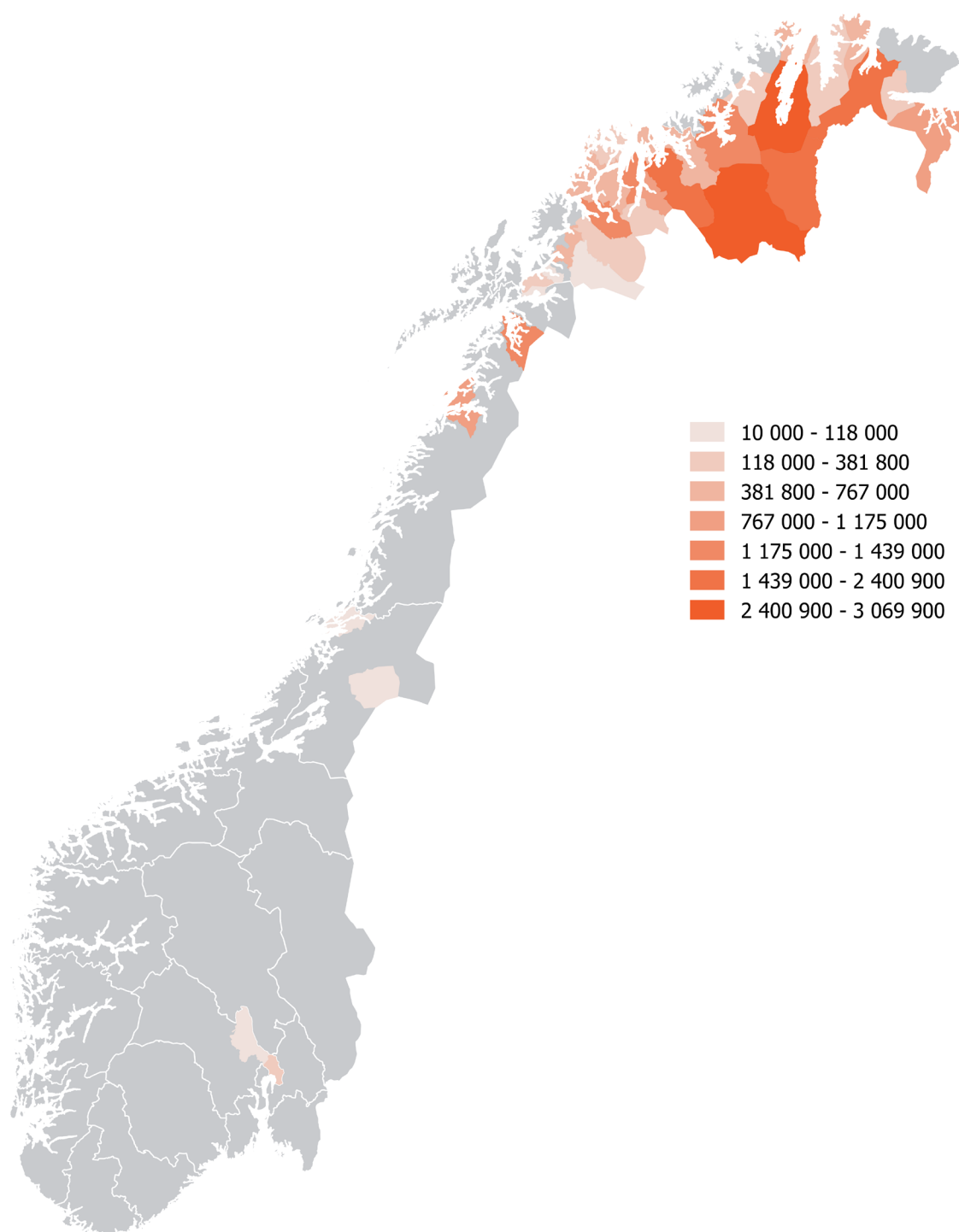
Forbruk - tilskudd til verdiskaping og nyetableringer

Det har vært tilbaketrekninger på kr 1 544 067 på denne tilskuddsordningen i 2012

Kartet under viser en kommunevis fordeling av de søkerbaserte næringstilskuddene i 2014

11 Regionalutvikling

Hovedmål:

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

I møter med kommuner og fylkeskommuner har Sametinget påpekt manglende lokal og regional finansiering av en rekke samiske institusjoner og organisasjoner, spesielt på museumssiden. Nordnorsk kulturavtale er et godt eksempel på at samarbeid mellom de tre nordligste fylkeskommunene og Sametinget har gitt gode resultater.

11.1 Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene

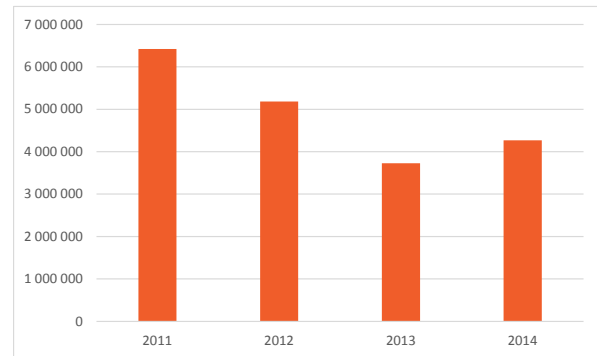
Sametinget har igangsatt en prosess med å gjennomgå de regionale samarbeidsavtalene for å foreta nødvendige justeringer dersom dette er nødvendig. Sametinget og Troms fylkeskommune har hatt et møte på politisk nivå i november 2014. Partene er fornøyd med avtalen hittil og ønsker å rullere avtalen i løpet av 2015.

Sametinget og Finnmark fylkeskommune hadde et oppfølgingsmøte på politisk nivå i april om avtalen der man ble enige om handlingsplan for 2014.

Det er mange spennende prosjekter som er finansiert over samarbeidsavtalene med Finnmark, Troms, Nordland og den sørsamiske avtalen, blant annet:

- Merking og gradering av stier og turløyper i Finnmark i regi av Finnmark fylkeskommune
- Lara & Leisa II Sørsamisk barne-Tv i regi av TMM Produksjon AS
- Samisk institusjonsutvikling på Røros i regi av Sør-Trøndelag fylkeskommune og Aajege
- Samisk kultur på Youtube i regi av Várdobáiki
- Prosjekt arktisk kjøtt i regi av Senja vgs og utvikling av det samiske reiselivet i regi av Árran

Forbruk - tilskudd av regionalutviklingsprosjekter

11.2 Samarbeidsavtalene med kommunene

Sametinget og Tromsø kommune gjennomførte et folkemøte i august der samarbeidsavtalen var tema.

Det ble gitt gode tilbakemeldinger på erfaringene med avtalen og gode innspill til oppfølgingen av avtalen. Blant annet er det stor interesse for å få etablert en møteplass i Tromsø, og det er satt i gang et arbeid for å følge dette opp.

Sametinget har innledet samtaler med mål om å oppnå enighet om samarbeid, med bykommunene Alta og Bodø. Samarbeidsavtalene skal styrke og ivareta samisk språk og kultur i de nevnte bykommuner. Vi har også faste halvårige møter med Oslo kommune.

Sametinget har også i 2014 brukt betydelig kapasitet til å følge opp at samiske brukere i kommunene får gjennomført de rettigheter de har i henhold til ulike lover. Eksempler på dette er rett til opplæring eller barnehageplass som ivaretar samiske barns behov for et tilpasset språktilbud og barnas kulturbakgrunn.

Sametinget ser utvilsomt at svak kommuneøkonomi kan føre til at presset på det kommunale tjenestetilbudet til samiske brukere blir større, og det allerede marginaliserte kommunale tjenestetilbudet til samiske brukere blir utsatt for reduksjoner. Skolestruktursaker er blant disse sakene. I de tilfeller Sametinget har samarbeidsavtaler med kommunene er det en inngangsport til en tett dialog med de kommuner dette gjelder. Også med kommuner innenfor forvaltningsområdet er det god anledning til at Sametinget viser engasjement i slike type saker. Slike saker kan komme frem også utenfor forvaltningsområdet for samisk språk og i kommuner Sametinget ikke har samarbeidsavtaler med, men hvor Sametinget blir engasjert av forskjellige grunner.

Dette er noen av de utfordringer som Sametinget mener også kan ses i lys av den pågående kommunereformen. Sametinget forventer at det of-

fentlig oppnevnte språkutvalget vil drøfte disse utfordringene og komme med løsningsforslag på i sin NOU som skal leveres innen 15. februar 2016.

11.3 Kommunereformen

Sametinget har i kommunereformprosessene understreket at arbeidet må ivareta og videreutvikle det samiske tjenestetilbudet og at målet må være å sikre utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv i samsvar med statens samepolitikk fastslått i folkeretten og Grunnloven § 108.

Sametingets plenum behandlet sin første sak om kommunereformen i desember 2014. Her vedtok plenum Sametingets prinsipper for prosessen videre med kommunereformen. Prinsippene går ut på at forvaltningsområdet for samisk språk ikke skal innskrenkes, de samiske rettighetene må ivaretas, og det må tas sikte på å bedre lovverket, slik

at den samiske befolkningen får enda bedre tilbud når det gjelder samisk. Samiske pasienter har rett til en helse- og omsorgstjeneste som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. Mange kommuner har varierende bevissthet og kunnskap om samiske pasienters rettigheter og behov. Dette må det tas hensyn til i nasjonale føringer og lovverk i forbindelse med en fremtidig kommuneorganisering.

Det understrekes i vedtaket at Sametinget skal ha en aktiv rolle videre i prosessen med kommunereformen og at Sametinget skal konsulteres før eventuelle vedtak blir gjort i Stortinget eller kommunene. Det ble også vedtatt at Sametinget skal gjøre en utredning om samiske spørsmål knyttet til kommunereformen.

11.4 Interreg 2014 - 2020

En arbeidsgruppe, med Sametingets deltakelse, har utarbeidet et programutkast for en eget samisk delprogram innenfor rammen av det nye programmet Interreg V-A Nord 2014 – 2020. De tematiske målområdene for både Nord- og Sápmi-programmet er følgende:

- Forskning, teknologiutvikling og innovasjon.
- Utvikling av næringslivet/entreprenørskap.
- Kultur og miljøvern.
- Fremme felles arbeidsmarked over landegrensene.

12 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Hovedmål:

- Urfolk bestemmer over sin egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt.

12.1 Internasjonalt arbeid

12.1.1 FNs verdenskonferanse om urfolk

Sametingets internasjonale arbeid i 2014 har vært konsentrert om prosessen fram mot FNs verdenskonferanse om urfolk. Sametinget har hatt en svært aktiv rolle i denne prosessen siden 2011.

Under FNs permanente forum for urfolkssaker i mai 2014 var den viktigste saken å finne en akseptabel løsning for urfolks deltakelse i prosessen fram mot verdenskonferansen og i forhandlingene om sluttokumentet fra verdenskonferansen.

Dette arbeidet ga resultater. Under forumet oppnevnte presidenten for FNs generalforsamling 2 urfolksrådgivere for verdenskonferanseprosessen, som i samarbeid med de 2 oppnevnte statlige rådgivere skulle koordinere verdenskonferanseprosessen og forhandlingene om innhold til sluttokumentet. Kort tid etter forumets avslutning fikk man igjen fremgang i verdenskonferanseprosessen.

FNs verdenskonferanse om urfolk ble arrangert i september 2014. Sametinget deltok i verdenskonferansen gjennom Samisk parlamentarisk råd. I tillegg var russiske samer, samisk ungdom og representanter fra Samerådet representert. Sametingspresidenten holdt et av åpningsinnleggene under verdenskonferansen.

12.1.2 Verdenskonferansens sluttokument

Resultatet av den 3 år lange prosessen er verdenskonferansens sluttokument. Sluttokumentet inneholder handlingsorienterte nasjonale og internasjonale tiltak som Sametinget vil bidra til å få realisert. FNs generalsekretær oppnevnte en urfolkskoordinator i FN-systemet. Urfolkskoordinatoren skal foreslå en handlingsplan for bedre gjennomføring av FNs erklæring om urfolks rettigheter, og rapportere om fremdriften i dens gjennomføring.

Gjennom sluttokumentet har medlemsstatene forpliktet seg til å utarbeide og gjennomføre nasjonale handlingsplaner, strategier og tiltak for å sikre bedre gjennomføring av FN erklæringen om urfolks rettigheter. Dette skal gjøres i samarbeid med urfolk. Sluttokumentet åpner i tillegg for at mandatet til FNs ekspertmekanisme for urfolks rettigheter endres, slik at den kan utvikles til et overvåkingsorgan, hvor stater kan rapportere om sin gjennomføring av FN erklæringen om urfolks rettigheter.

Verdenskonferansen vedtok et sluttokument med konsensus.

12.1.3 Rapportering på ILO konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater

Sametinget har i 2014 hatt dialog med ILO om rapporteringer som omfattet Sametingets rapport til ILO for perioden fra 1. juni 2008 til og med 31. mai 2013.

Sametingets rapport er bygd opp slik at den, i likhet med regjeringens rapport, følger hovedstrukturen til ILO-169, der konsultasjoner vektlegges under alminnelige retningslinjer. I denne delen rapporteres det også om sametingsvalg, barnevern, samt kriminalitet og straff. Land- og ressursrettigheter følger i delen etterpå, sammen med deltakelse i forvaltningen av bruk og bevaring av naturressurser. Så følger henholdsvis helse, opp-

læring og utdanning, språk og til slutt kontakt og samarbeid over statsgrenser der arbeidet med Nordisk samekonvensjon redegjøres for.

12.2 Samisk samarbeid

12.2.1 Samisk parlamentarisk råd

Den fjerde sameparlamentarikerkonferanse ble avholdt i februar 2014 i Umeå i Sverige. Tema for konferansen var utnytting av naturressurser i samiske områder. I uttalelsen fra konferansen slås det fast at samenes selvbestemmelsesrett gir samene rett til selv å beslutte hvilken utvikling som ønskes for samiske samfunn og hvordan man ønsker å forvalte og bruke naturressursene i samiske områder på grunnlag av internasjonal folkerett og med grunnlag i samenes rettigheter. Erklæringene fra de tidligere parlamentarikerkonferansene er grunnlaget for uttalelsen.

Sameparlamentarikerkonferansen ga også en felles uttalelse om forhandlingene om en nordisk samekonvensjon. Uttalelsen slår fast at sametingene krever enighet om en løsning innen 2016 og at sametingene ikke godtar at forhandlingene forsinkes eller at fremdriften i arbeidet hindres. Samisk parlamentarisk råd har vært representert på seminarer, konferanser og møter hvor urfolkspolitiske spørsmål har vært på dagsordenen. Slike møteplasser er viktige arenaer i realisering av samarbeid over landegrensene og i ivaretagelsen av samenes interesser internasjonalt. Dette gjelder både i FN og EU.

Det nordiske samarbeidet gjennom Nordisk råd er viktig. Samene er ikke tatt opp som fullverdige medlemmer i Nordisk råd, men har observatørstatus med talerett under generaldebatten i Nordisk Råds årlige sesjon. Samisk parlamentarisk råd har i 2014 på nytt søkt om fast medlemskap i Nordisk råd.

12.2.2 Barentssamarbeidet

Sametinget har uttrykt bekymring om at vi ser en utvikling i Russland som reverserer grunnleggende sivile og politiske rettigheter. Vi ser nå eksempler på at russiske myndigheter overtar styringen av regionale urfolksorganisasjoner. Det skjer i organisasjoner og foreninger som er tilknyttet RAIPON, som er paraplyorganisasjonen for de nordlige urfolkene i Russland.

Det har vært grunn til å rope varsko når vi ser at samiske representanter fra Kola Sámi Sobbar og fra samiske foreninger i Lovozero ble forsøkt hindret av russiske myndigheter til å delta på verdenskonferansen for urfolk. Sametinget har tatt til orde for at det er viktigere enn noen gang å fortsette folk-til-folk-samarbeid, kulturtiltak og næringslivssamarbeid i Barentsregionen. Sametinget vil legge enda mer til rette for å skaffe tilstrekkelig kapasitet og økonomiske ressurser til at samer fra russisk side kan delta politisk på en effektiv og konstruktiv måte i Samisk parlamentarisk råd.

12.2.3 Nordisk samekonvensjon

Det har i 2014 blitt oppnådd enighet mellom Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet om endret mandat for Norges forhandlingsdelegasjon til forhandlingene om Nordisk samekonvensjon. Det ble avholdt ett forhandlingsmøte i 2014.

12.2.4 Arktisk Råd

12.2.4.1 Den arktiske parlamentarikerkomiteen

Samisk parlamentarisk råd har ikke deltakerstatus i Arktisk råd, men har så langt deltatt på Arktisk råds møter i de statlige delegasjonene. Samisk parlamentarisk råd har i 2014 søkt om særskilt status i Arktisk råd. Sámiráddi/Samerådet er permanent deltaker i Arktisk Råd.

12.2.4.2 Arktisk næringslivsforum (Arctic Economic Council, AEC)

I 2014 ble arktisk næringslivsforum (Arctic Economic Council, AEC) etablert av næringslivsrepresentanter fra alle de arktiske statene og fra urfolksorganisasjonene representert i Arktisk råd. Målet med det økonomiske rådet er å fremme økonomisk utvikling, samtidig som man legger til rette for sosial utvikling og beskytte miljøet i Arktis.

12.2.5 Nordområdepolitikk

Sametinget har vært aktiv på mange arenaer som omhandler nordområdepolitikk i 2014, blant annet på Arctic Frontiers, Kirkeneskonferansen, Agenda Nord-Norge og Nordisk forum for sikkerhetspolitikk. Sametinget har tatt til ordet for at ny næringsvirksomhet i tradisjonelle urfolksområder må være til gagn for og direkte styrke og utvikle urfolks kultur og lokalsamfunn. Sametinget har anbefalt at det gjennomføres prosesser mellom statlige myndigheter, industri og urfolk som har til formål om å oppnå forhåndsinformert samtykke til lover og tiltak fra berørte urfolks samfunn og deres representative organer.

13 Likestilling

Sametinget arbeider for et likestilt samisk samfunn med like rettigheter, plikter og muligheter for alle, uavhengig av kjønn.

Sametinget arbeider med likestilling på ulike områder. Både ved å være til stede på arenaer der likestillings spørsmål tas opp, å ha fokus på likestillingspolitiske saker og ved å gi penger til andre som arbeider med likestilling.

13.1.1 Samiske likestillingsorganisasjoner

Likestillings spørsmål må forankres i det sivile samiske samfunn. Sametinget gir derfor tilskudd til to likestillingsorganisasjoner, Sámi NissonForum og Sáráhkka. Organisasjonene fremmer likestillingspolitiske saker i det samiske samfunnet og de utfordrer og gir verdifulle innspill til Sametinget på likestillings spørsmål. Fra og med budsjettåret 2014 har tilskuddet til organisasjonen blitt en direkte bevilgning. Dette gir større forutsigbarhet for organisasjonene og det vil bli kompensert for prisstigning ved nytt budsjettår.

13.1.2 Vold i nære relasjoner

Sametinget har null-toleranse for vold i nære relasjoner i samiske samfunn. I anledning kvinnedagen i 2014 hadde Sametinget en markering mot vold i nære relasjoner under plenum. Markeringen var et samarbeid med politiet i Finnmark og var en del av deres kampanje "Leker med ilden". Sametinget har gitt støtte til denne kampanjen. I sin åpningstale trakk sametingsrådet fram viktigheten av å tørre å snakke om vold i nære relasjoner. Nettopp tausheten om temaet er det største hinderet for å bekjempe volden.

Også mangel på kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn bidrar til å hindre oss i å finne gode tiltak for å bekjempe volden. Sametinget og Justis- og beredskapsdepartementet har lenge prøvd å få til et prosjekt om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. I 2014 fikk Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) tildelt prosjektet, og det kom i gang i januar 2015. Med prosjektet ønsker vi å kartlegge hvilke faktorer i samiske samfunn som påvirker forekomst og utøvelse av vold i nære relasjoner. Prosjektet skal

også se på hvordan avdekking, forebyggende tiltak og hjelpetiltak kan tilrettelegges best mulig for den samiske befolkningen.

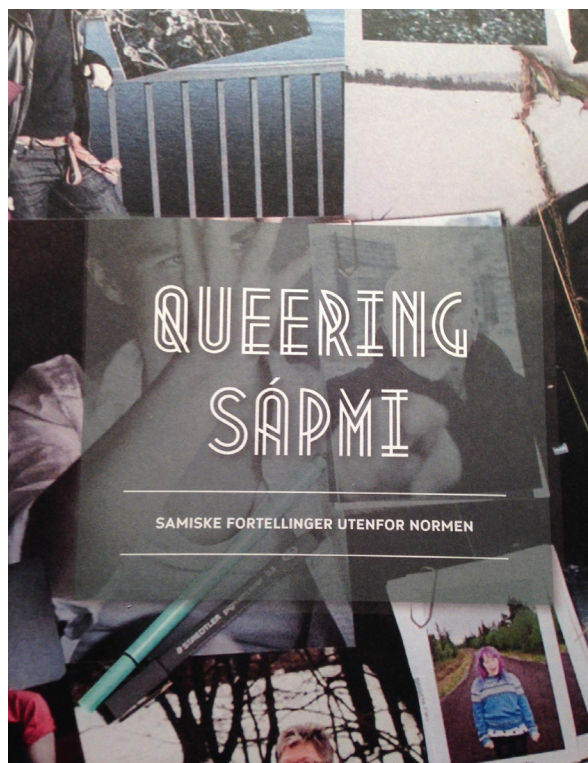
13.1.3 Deltakelse på FNs kvinnekommisjon

Sametinget deltok på den årlige sesjonen av FNs Kvinnekommisjon i 2014. Kommisjonen har som mandat å følge opp handlingsplanen fra FNs kvinnekonferanse i Beijing (1995). Temaet var status for oppnåelse av FNs tusenårsmål for kvinner og jenter. Tusenårsmålene er åtte konkrete mål for bekjempelse av fattigdom, som skal nås innen 2015.

Sametinget hadde to plasser i den norske delegasjonen og hadde anledning til å gi innspill til slutt-dokumentet gjennom Norges forhandlere. Da tusenårsmålene ble formulert, ble ikke hensynet til urfolk og andre marginaliserte grupper inkludert. For Sametinget var det derfor viktig at de spesielle behovene og de rettighetene urfolkskvinner har, ble synliggjort i slutterklæringen for sesjonen og i det videre arbeidet med nye utviklingsmål. Vi opplevde imidlertid at Norge i liten grad ivaretok urfolkshensyn i forhandlingene.

13.1.4 Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i samiske samfunn

Sametinget har i 2014 startet arbeidet med å sette utfordringene til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i samiske samfunn på den politiske dagsorden. Sametinget ønsker en større bevissthet og åpenhet om de utfordringene lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i samiske samfunn har. Vi har deltatt på ulike pride-arrangement, vi har sendt ut pressemeldinger og vi har flagget med regnbueflagget utenfor sametingsbygningen. Sametinget er glad for at det er etablert en ny organisasjon for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i samiske samfunn, og har signalisert til dem at vi ønsker å bidra til at organisasjonen har rammebetingelser for å kunne fungere.

14 Avkastning av Samefolkets fond

Samefolkets fond ble i 2000 opprettet som en kollektiv erstatning for de skadene og den uretten som fornuksingspolitikken har påført det samiske folket. Fondet hadde en fast grunnkapital på 75 millioner kroner, hvor avkastningen av fondet ble fastsatt lik renten på langsiktige statsobligasjoner med 10 års løpetid. Den årlige avkastningen av fondet ble bevilget til Sametinget.

Fra og med 2014 ble Samefolkets fond avsluttet. Den årlige avkastningen ble erstattet med ordinære årlige bevilgninger. Bevilgningen i 2014 var på kr 5 000 000.

Formålet med bevilgningen er uendret og Sametingets plenum skal fortsatt være styre for bevilgningen. Bevilgningen skal gå til ulike tiltak for å styrke samisk språk og samisk kultur. Prioriteringer fastsettes av Sametinget i de årlige budsjettvedtakene.

For 2014 er det avsatt kr 5 000 000 av den årlige bevilgningen og kr 2 800 000 av den oppsparte avkastningen, totalt kr 7 800 000.

Det er totalt et overforbruk på kr 366 199 sammenlignet med budsjettet. Forklaringen til avvikene finner man under hvert fagkapittel.

Opparbeidet avkastning pr. 31.12.2014 er bevilget i Sametingets budsjett for 2015.

15 Politisk nivå

15.1 Sametingsrådet

Sametingsrådet hadde i 2014 syv møter. I tillegg har rådet telefonmøter hver uke. Rådet har i alt behandlet 614 saker.

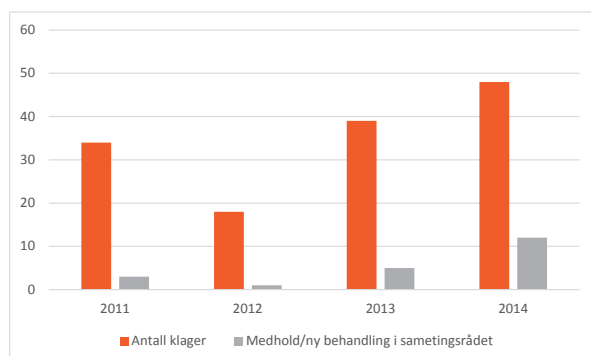
15.2 Sametingets komité- og plenumsamlinger

Sametinget hadde i 2014 fire komité- og plenumsamlinger. På samlingene i mars, oktober og desember ble komitémøtene og plenumsrådet holdt i samme uke, mens det på den andre samlingen ble holdt komitémøter i mai og plenums-møte i juni. Det ble fremmet i alt 46 saker for behandling i plenum.

15.3 Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker

Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker, som Sametinget opprettet i 2011, skal ivareta rettsikkerheten til de som søker tilskudd fra Sametinget. Klagenemnd skal behandle påklagede enkeltvedtak for å oppfylle forvaltningslovens regler om klagebehandling.

Klagenemnda har i årene 2011-2014 behandlet i alt 139 klager, og antallet klager pr år er fordelt som følger:

Tallene viser at antallet klager øker og at antallet som har fått medhold eller der saken er sendt til ny behandling i sametingsrådet øker enda mer.

Grunnen til at antallet klager i 2011 er så høyt er at man i slutten av 2010 ventet med å behandle klagesaker i påvente av opprettelsen av klagenemnda.

15.4 Viktige markeringer i Sametinget

I forbindelse med plenumsrådet i juni arrangerte Sametinget sammen med Sámi allaskuvla et seminar for å markere Grunnlovens 200-årsdag. Tema for seminaret var samenes kulturelle og materielle rettigheter etter Grunnloven av 1814.

Sametinget markerte sitt 25-års jubileum for åpningen av det første Sametinget, 9. oktober 1989, med et jubileumsseminar på Sametinget 9. oktober 2014. Tema for seminaret var Sametingets 25-årige historie.

I forbindelse med markeringen ble også de to jubileumsbøkene, "Sametinget 25 år" og "Kunsten på Sametinget" lansert.

15.5 Sametingets ungdomspolitiske utvalg, SUPU

Det ble oppnevnt nye medlemmer til Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) for perioden 2014-2015. SUPU har i 2014 hatt fire møter. SUPU fulgte Sametingets plenumsamling i mars, har hatt møte med sametingsrådet, arrangert et treff med samisk ungdom i Oslo, deltatt på konferanser og seminarer, og har ved et par anledninger også hatt innlegg. De har også deltatt på Samisk parlamentarikerkonferanse i Umeå, Raasten rastah – sørsamisk kulturfestival,

Globaliseringskonferansen og Europarådets og Sametinget i Finlands seminar i Enare om samisk kultur og språk. SUPU deltok i Sametingets delegasjon til FNs Verdenskonferansen for urfolk i New York i september.

I det årlige møtet med Barneombudet tok SUPU opp samisk ungdoms psykiske helse, teksting og dubbing av film og program på samisk.

SUPU har gitt innspill til Sametingets nærings- og kulturkomite om mineralvirksomhet i samiske områder, og innspill til sametingsrådet om Sametingets budsjett for 2015. De ga innspill om samisk ungdoms situasjon i Norge til Arctic Focal Point i UN Indigenous Youth Caucus, og innspill til nettsiden Ung.no i forbindelse med deres arbeid med å oppdatere og kvalitetssikre blant annet sine artikler om samer/samiske tema.

Sammen med ungdomsorganisasjonen Noereh! publiserte SUPU en kronikk om samisk språk, litteraturoversetting og dubbing av film til samisk. De sendte også brev til flere norske og svenske filmutgivere med oppfordring til dubbing av filmer til samisk.

SUPU satt i juryen for Sametingets konkurranse om å lage en plakat for å bekjempe mobbing.

15.6 Sametingets eldreråd

Sametingsrådet har oppnevnt Sametingets eldreråd for perioden 2014-2017. Eldrerådet er et rådgivende organ for sametingsrådet og skal bistå rådet i utformingen av Sametingets eldrepolitikk.

Sametingets eldreråd ønsker samarbeid med eldrerådene for de 5 nordligste fylkene. De har i 2014 hatt møte med eldrerådet i Nord-Trøndelag, der det ble satt fokus på samarbeid mellom eldrerådene og samiske eldre i Nord Trøndelag fylke og samisk representasjon i eldrerådene. Eldrerådet har også hatt møter med samisk befolkning i flere kommuner og med kommuneadministrasjonen. Eldrerådet ønsker å bli informert om ulike utfordringer samiske eldre har, og å bevisstgjøre kommunene på det at det finnes samisk befolkning i kommunene.

